

การพัฒนาการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

หนังสือการพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

พิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๑

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-87287-0-6

ที่ปรึกษา

นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช

นางสาวจิรพรรณ พิพิธโกคา

นายชาติรี ช่วยประสิทธิ์

นางวณี สัมพันธ์รักษ์

นายมานิตย์ ศิริวรรณ

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

คณะผู้จัดทำ

นางอุษา เกียรติชัยพัฒน์

นายอารี สุวรรณมณี

นางสุกัลยา ปัทมะจักร์

นางสาวกุลปราณี ชาลียงศ์

นางสาวจารุพันธ์ พุ่มนุ่น

นางสาวพูลสุข ฤทธิ์อัน

นางสาวจิตติกุล แสงน้อย

จัดทำโดย

กลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

โทรศัพท์ ๒๗๒๓๐๔๗ โทรสาร ๒๗๒๓๐๖๓

ออกแบบและจัดพิมพ์โดย

บริษัท คู่ครองมรดกไทย จำกัด

๘/๕๖ ซอยลาดพร้าว ๒๓ ถนนลาดพร้าว

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๙๓๘๓๖๔๒

สารบัญ

คำนำ	๒
บทนำ	๔
หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	๗
แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	๒๓
โครงการตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	๓๗
การบริหารงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	๔๙
การดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๑)	๖๑
ภาคผนวก	
มติคณะรัฐมนตรีเรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	๖๘

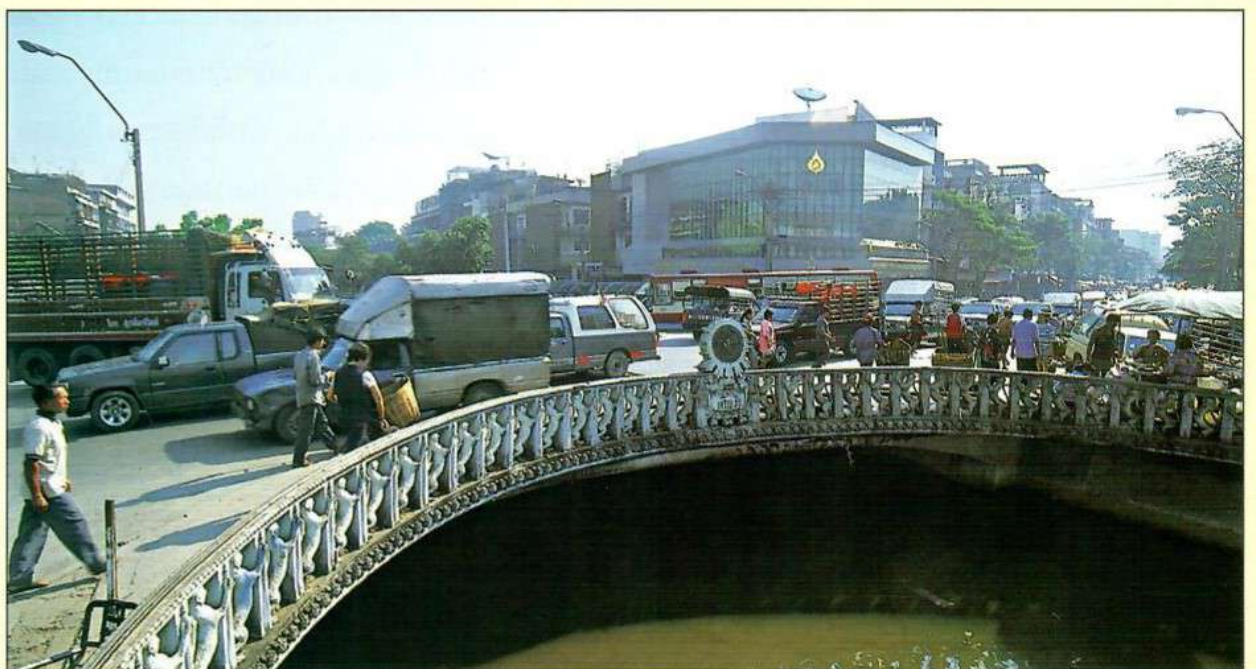
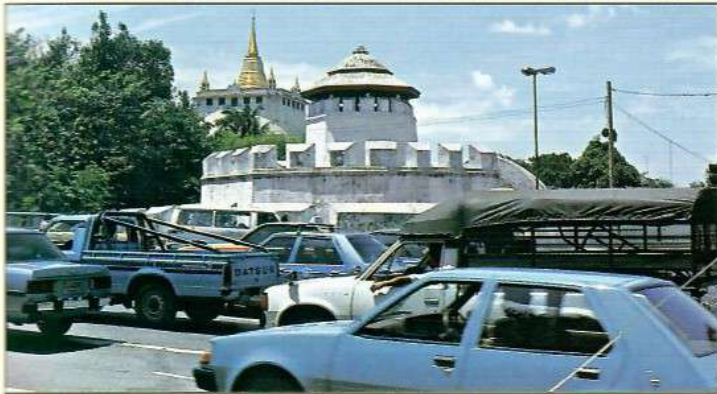
คำนำ

ศิลปกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาความเป็นมาของชาติฉันใด ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อศิลปกรรมย่อมมีความสำคัญฉันนั้น ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมส่งเสริมและรักษาคุณค่าตลอดจนคุณภาพของศิลปกรรมให้ดำรงอยู่และมีความหมายยิ่งขึ้น ด้วยความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จึงได้กำหนดเป็นหัวข้อสำคัญหัวข้อหนึ่งในนโยบายและมาตรการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมได้เสนอแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ และวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีมติเห็นชอบให้ดำเนินงานตามแผนดังกล่าวและได้มีการดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดพิมพ์หนังสือการพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมขึ้น โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะให้สาระความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยที่ยั่งยืนตลอดไป

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นการอนุรักษ์แหล่งศิลปกรรมและสภาพแวดล้อมที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม ศิลปกรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ประชาชนทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์อย่างเสมอหน้ากัน สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นสิ่งส่งเสริมและรักษาคุณค่าตลอดจนคุณภาพของศิลปกรรมให้ดำรงอยู่ และมีความหมายยิ่งขึ้น ดังนั้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนในชาติด้วย การดำเนินการเรื่องนี้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ ก่อนมีพระราชบัญญัตินี้ การดูแลรักษาและควบคุมโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ซึ่งอาจรวมเรียกว่า ศิลปกรรมหรือมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

การดำเนินการของกรมศิลปากรที่อนุรักษ์ฟื้นฟูเฉพาะตัวสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร และส่งผลถึงการทำลายตัวศิลปกรรม ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จึงมีแนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือการอนุรักษ์ทั้งศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมนั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างจริงจัง เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการควบคุม ดูแลรักษา และฟื้นฟูทั้งตัวศิลปกรรมและคุณค่าของศิลปกรรมด้วย

และเมื่อรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ไปเป็นของกรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกิจกรรมที่เคยอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงย้ายมาอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมด้วย รวมถึงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี

การดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม มีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นฝ่ายปฏิบัติการโดยมีคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมทำหน้าที่กำกับดูแลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมและผลักดันให้ส่วนราชการ องค์กรเอกชนและประชาชนในพื้นที่

ได้ช่วยกันรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คือช่วยให้มีการอนุรักษ์ทั้งศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมนั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างจริงจัง เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการควบคุม ดูแลรักษาและฟื้นฟูทั้งตัวศิลปกรรมและคุณค่าของศิลปกรรมของกรมศิลปากรไปในตัวด้วย

ความเป็นมาในการจัดทำแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมนั้น เริ่มจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรม ได้เสนอแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ และวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการตามแผนนั้นได้

ในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานฯ ได้ประสานงานกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ในการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานและประสานงานทางด้านวิชาการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์ฯ มาโดยลำดับ

แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะมีต่อมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอย่างแท้จริง

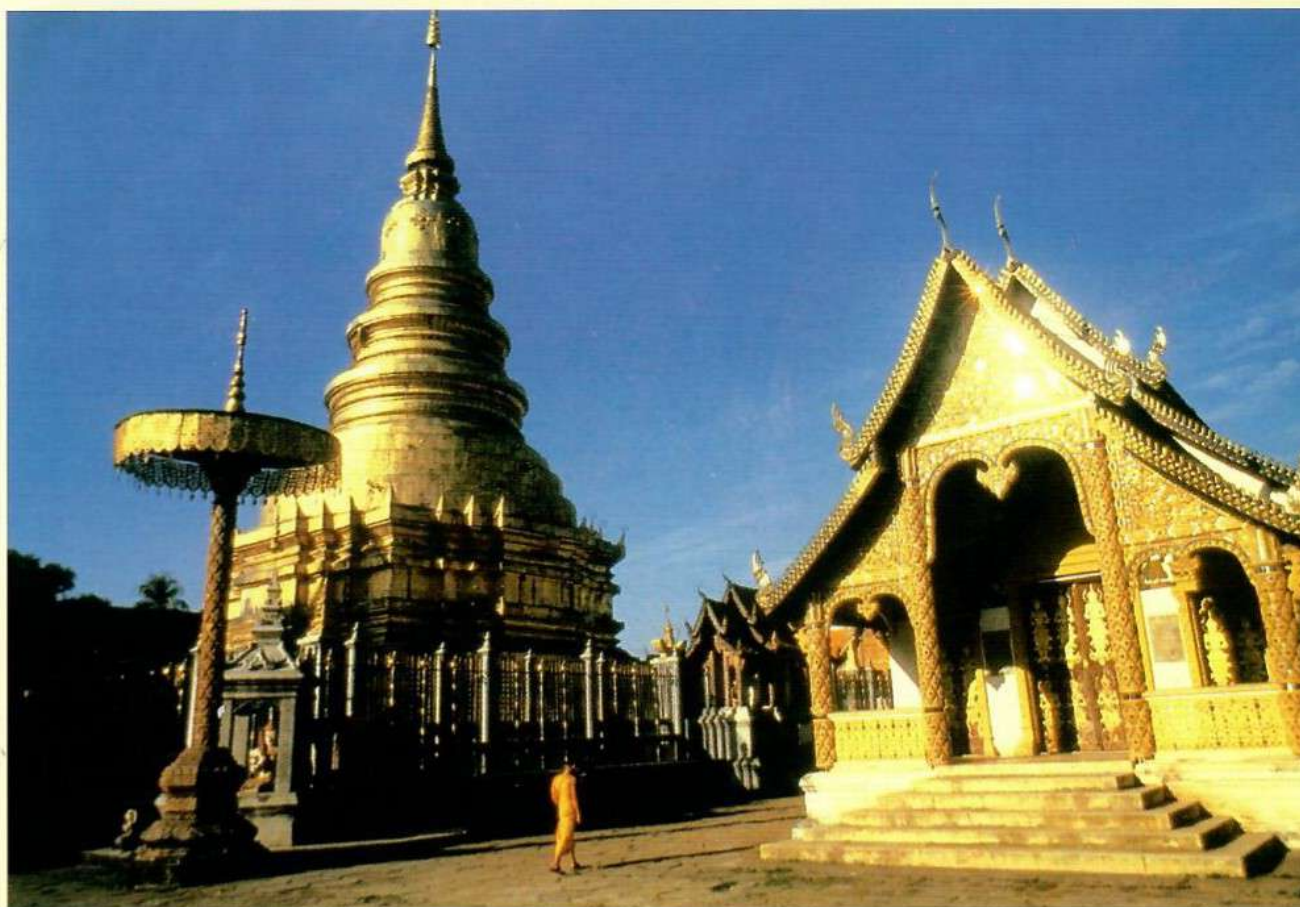

หลักการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมมานานนับพันปี สิ่งที่ยังบอกถึงการมีอารยธรรมส่วนใหญ่เป็นผลงานทางด้านศิลปกรรม ความรุ่งเรืองของศิลปกรรมในอดีตเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน ร่องรอยของเมืองโบราณ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ฯลฯ คือ ผลงานที่บรรพชนได้อุทิศ ความคิด เวลา และแรงงาน บรรจงประดิษฐ์ศิลปกรรมด้วยความวิริยะอุตสาหะ

เอกลักษณ์และความหลากหลายของศิลปกรรมจากอดีตที่ปรากฏอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศไทยเป็นหลักฐานที่ยังบอกถึงการตั้งถิ่นฐานอันต่อเนื่องกันมาโดยลำดับ แม้แหล่งศิลปกรรมในประเทศไทยจะได้รับการสำรวจขุดแต่งหรือขุดค้นจากทางราชการไปบ้างแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังคงถูกทิ้งร้างให้เสื่อมสลายไป บางแห่งถูกบุกรุก รื้อถอน หรือถูกทำลายเพื่อใช้ประโยชน์อื่นๆ และโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ความสำคัญในคุณค่าของศิลปกรรมดังกล่าวนี้มิได้อยู่ที่การตีราคาเป็นมูลค่าแต่อย่างใด หากอยู่ที่มีอาจหาสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจและความภาคภูมิใจอื่นใดมาทดแทนได้

พระธาตุหริภุญไชย จ.ลำพูน ศิลปกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือ

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์

ศิลปกรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ การรักษาศิลปกรรมให้คงอยู่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่แหล่งศิลปกรรมนั้น เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่ชุมชน การที่สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรมย่อมมีผลกระทบ ต่อพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่อง ทางสังคม ดังนั้น ในชุมชนใดก็ตาม หากประชาชนมีความตระหนักและเข้าใจในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมให้ดีและเหมาะสมแล้ว การสูญเสียคุณค่า ตลอดจนการสูญหาย ของแหล่งศิลปกรรมก็จะเกิดขึ้นได้ยาก

การที่แหล่งศิลปกรรมมีสภาพเสื่อมโทรมถูกทอดทิ้งหรือถูกทำลายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น และสะสมกันมานานนับแต่อดีตจนปัจจุบัน อันมีสาเหตุมาจากธรรมชาติและการกระทำ ของมนุษย์ ซึ่งส่งผลกระทบให้ศิลปกรรมหมดสภาพไปเร็วยิ่งขึ้น โดยส่วนมากเป็นปัญหา ที่เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรมเหล่านั้นด้วย

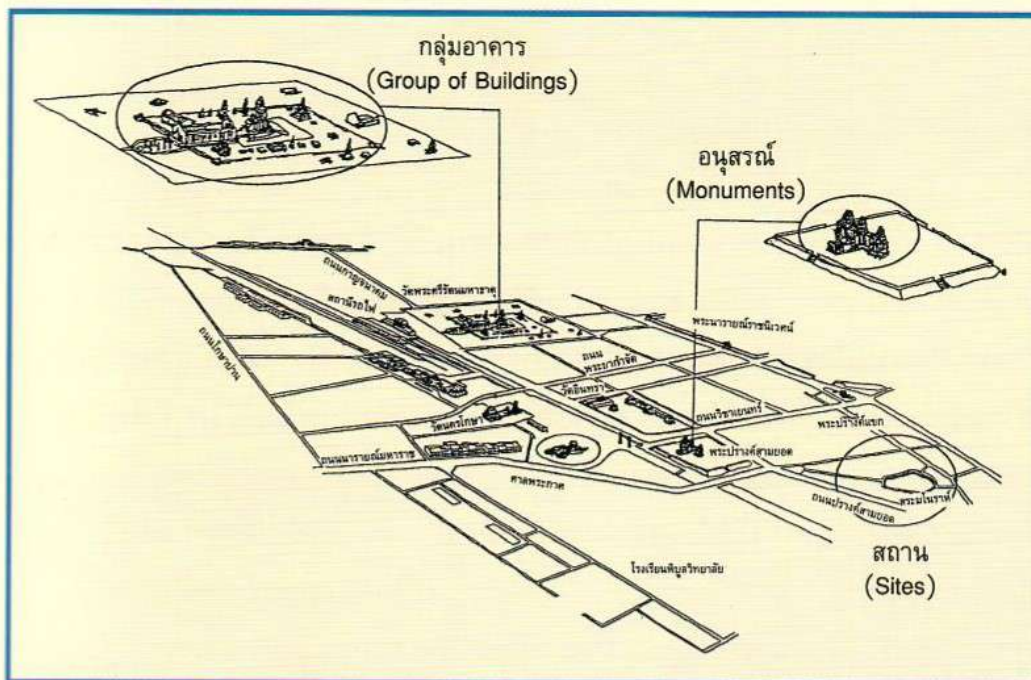
ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดูแล ปกป้องและรักษาสีงแวดล้อมศิลปกรรม อย่างรีบด่วน มิฉะนั้นหลักฐานด้านอารยธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติจะเสียหายและ

หมดสิ้นไป เป็นเหตุให้ชนรุ่นหลังขาดความมั่นใจและภาคภูมิใจในเกียรติของชาติ การครอบงำทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจจะติดตามมาซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติในที่สุด

นิยามศัพท์

ศิลปกรรม* คือสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยความสามารถ สติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ และได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และเทคโนโลยี อาทิ พระราชวัง วัง วัดในอาณาจักร ศาสนสถาน ศาล อนุสาวรีย์ ป้อมคูเมืองกำแพงเมือง อาคารของราชการและเอกชน สวนสาธารณะ อาคารร้านค้า คลอง สะพาน ทำนน้ำ และแหล่งชุมชนโบราณ เป็นต้น

คุณลักษณะของงานศิลปกรรมตามความหมายของ UNESCO

* ศิลปกรรม ในที่นี้หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมตามความหมายของที่ประชุมองค์การ UNESCO ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ ดังนี้

๑. อนุสรณ์ (monuments) ได้แก่ ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานทางประติมากรรมและจิตรกรรมอันทรงความสำคัญ ส่วนประกอบหรือโครงสร้างทางโบราณคดี จารึกถ้ำที่อยู่และส่วนผสมกันของลักษณะเหล่านี้ อันมีคุณค่าดีเด่นในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือเทคโนโลยี

๒. กลุ่มอาคาร (groups of buildings) กลุ่มของอาคารที่แยกกันหรืออยู่ต่อเนื่องกัน ซึ่งโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม ความร่วมลักษณะกัน หรือที่ตั้งอันเหมาะสมในภูมิทัศน์ ได้ทำให้เกิดคุณค่าดีเด่นในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือเทคโนโลยี

๓. สถานที่ (sites) ผลงานของมนุษย์หรือผลงานอันผสมกันของธรรมชาติและมนุษย์และพื้นที่ อันรวมทั้งโบราณสถาน ซึ่งมีคุณค่าดีเด่นในด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติวงศ์วิทยาหรือมานุษยวิทยา

สิ่งแวดล้อม หมายถึง มนุษย์กับสิ่งต่างๆ ที่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตให้สมดุล

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หมายถึง สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศรอบๆ ตัวศิลปกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและรักษาคุณค่า ตลอดจนคุณภาพของศิลปกรรมให้ดำรงอยู่และมีความหมายยิ่งขึ้น ในทางกลับกันหากสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมลงไป ย่อมส่งผลกระทบต่อให้คุณภาพและคุณค่าของศิลปกรรมด้อยลงจนหมดความหมายในที่สุด

ปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ปัจจุบันความเสื่อมโทรมและความเสียหายของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกำลังเป็นปัญหาที่น่าวิตก เนื่องจากมีผลกระทบที่ทำให้แหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของชาติหลายแห่งถูกทำลายหมดสภาพหรือยากแก่การที่จะดำเนินการแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่ทรงคุณค่าต่อไปได้ การแก้ปัญหาที่ผ่านมายังขาดการพิจารณาถึงต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้น ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สำคัญ มีดังนี้

การรื้อป้ายขนาดใหญ่ หน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จ.พิษณุโลก ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ดี

การใช้พื้นที่ภายในวัดเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ จากนักท่องเที่ยว เช่น ใช้เป็นที่จอดรถทัศนอาจรและเป็นร้านค้าต่างๆ

๑ วิฤตการณ์ทางธรรมชาติ

(๑) สภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละภาคของประเทศไทยมีสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในสภาพที่ต่างกันด้วย

(๒) ภัยธรรมชาติ ได้แก่ การเกิดแผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น ภัยธรรมชาติดังกล่าว มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมถูกทำลายและเห็นผลได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒ การกระทำของมนุษย์

ทางตรง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียหายโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและตัวศิลปกรรม เช่น การบุกรุกที่ดิน และการนำไปใช้ประโยชน์โดยพลการ การสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่พักอาศัย หรือนำกิจกรรมอื่นเข้าไปเสริม การดัดแปลง รื้อถอนและสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ การขุดเจาะและขุดคุ้ยเพื่อหาสิ่งมีค่า เป็นต้น การกระทำที่ก่อความเสียหายดังกล่าว ส่วนใหญ่จะอยู่ในขอบเขตของแหล่งศิลปกรรมหรือในระยะประชิดกับตัวศิลปกรรม

ทางอ้อม เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบทำให้สิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบขอบเขตของแหล่งศิลปกรรมเสื่อมโทรมและก่อให้เกิดทัศนอุจาด (Visual Pollution) ไม่อยู่ในสภาพที่จะ

การตัดถนนบนพื้นที่กำแพงเมือง คูเมืองโบราณเป็นการทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ส่งเสริมคุณค่าและความสวยงามของแหล่งศิลปกรรมนั้นได้ เช่น การสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสูง การติดป้ายโฆษณา การสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือการจัดภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape) ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่มีผลกระทบต่อการทำลายคุณค่าและความสำคัญของแหล่งศิลปกรรมเป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากต้นเหตุที่สำคัญ คือ การกระทำของมนุษย์ ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่และปัญหาระยะยาว ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผลเสียที่เกิดขึ้นจึงมีหลายระดับตั้งแต่ระดับธรรมดา คือ สามารถแก้ไขได้หากดำเนินการระงับปัญหาทันที ระดับปานกลาง คือ แก้ไขได้แต่ต้องใช้เวลาและงบประมาณ และระดับอันตราย คือ ยากแก่การแก้ไขเพราะมีปัญหาทางด้านอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ มีประเด็นสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑ การใช้ที่ดิน

จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ดินในเมืองมีราคาสูงขึ้น ประชากรหนาแน่น จึงทำให้มีการใช้ที่ดินอย่างขาดการคำนึงถึงการเว้นที่ว่าง โดย

เฉพาะในบริเวณโดยรอบแหล่งศิลปกรรม จึงเป็นที่น่าเสียดายว่าความงดงามของแหล่งศิลปกรรมในเมืองถูกทำลายเพราะมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม เช่น

(๑) ก่อสร้างอาคารเพื่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ โรงแรม สถานบริการ ตลาด โรงงานอุตสาหกรรมเกิดการรुक้าหรือปะชิดกับตัวศิลปกรรมหรือขอบเขตของแหล่งศิลปกรรม บดบังความสง่างามและเกิดภาวะมลพิษ ปัจจุบันแหล่งศิลปกรรมหลายแห่งจึงอยู่ด้านหลังของความเจริญเหล่านี้ ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม สูญเสียคุณค่าความสง่างามและความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งที่เป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

(๒) การใช้พื้นที่โล่งว่าง (Open space) ในแหล่งศิลปกรรมหรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นที่จอดรถ มีบริการห้องน้ำ ร้านค้าแผงลอย หาบเร่ เกิดความสกปรก ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้แหล่งศิลปกรรมเสื่อมคุณค่า และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรม

(๓) การครอบครอง บุกรุกหรือรูก้าโดยการยึดครองพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือโดยการลักลอบขุดเจาะ เพื่อหาสิ่งมีค่า เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้หมดสภาพไปอย่างรวดเร็ว และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งศิลปกรรมที่ขาดการเอาใจใส่ดูแล

การพัฒนาเส้นทางคมนาคมโดยการตัดถนน หากขาดการวางแผนที่ดี อาจก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้ ดังเช่นการแบ่งพื้นที่วัดออกเป็น ๒ ส่วน

ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอันเกิดจากการใช้ที่ดินกำลังเป็นปัญหา ของเมืองต่างๆ หลายเมือง การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานของรัฐ เจ้าของที่ดิน และผู้ประกอบการเหล่านั้น โดยทุกฝ่ายต้องมีความสำนึกถึงคุณค่า ความสำคัญ และหวงแหนในสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว

๒ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและรูปแบบ

เมื่อสังคมไทยยอมรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ย่อมเกิดลักษณะที่เรียกว่า “การสูญหายทางวัฒนธรรม” (Cultural Loss) คือ การเกิดวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาแทนที่ของเก่า ดังนั้นในปัจจุบันการดัดแปลง รื้อถอน หรือทำลายโบราณสถาน เกิดขึ้นเนื่องจากค่านิยมของสังคมที่มีการรับอิทธิพลของอารยธรรมต่างถิ่นเข้ามา ซึ่งมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในเรื่องรูปแบบเดิม (ของเก่า) ที่สังคมปัจจุบันคิดว่าล้าสมัย ทำให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านภูมิทัศน์ เป็นการทำลายแหล่งศิลปกรรมให้เสื่อมคุณค่าในที่สุด

๓ การขาดความสำนึกต่อส่วนรวม

ผลเสียหายที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาในลักษณะนี้ ได้แก่ การรื้อหรือนำอิฐ หรือหินจากซากปรักหักพังของโบราณสถานที่อยู่ใกล้เคียงไปสร้างหรือต่อเติมที่พักอาศัย หรือนำไปปูทางเดิน ใช้ส่วนของโบราณสถานเป็นที่อยู่อาศัยหรือพักสินค้า วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หากปล่อยให้มีการใช้ประโยชน์ผิดประเภทเช่นนี้ต่อไป ตัวศิลปกรรมนั้นอาจพังทลายลงได้ และก่อให้เกิดทัศนอุจาดกรรุงรัง ทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยสิ้นเชิง

๔ การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค

แม้ว่าการพัฒนาจะช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าก็ตาม แต่ถ้าไม่มีการวางแผนป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งที่อยู่บนพื้นดิน ใต้ดิน และใต้น้ำแล้ว ตัวศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบจะถูกทำลายเสียหายได้ ลักษณะการพัฒนาที่มีผลกระทบต่องานศิลปกรรมที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค ได้แก่

(๑.) การพัฒนาแหล่งน้ำโดยการสร้างเขื่อน ขุดคลอง หรือกั้นฝายเพื่อกักเก็บน้ำใช้ในการเกษตรกรรมอุตสาหกรรม เช่น

- การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าหรือเพื่อความประสงค์อื่น เช่น เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนเขียวหวาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขื่อนหลังสวน จังหวัดชุมพร ล้วนแต่เป็นเขื่อนที่ดำเนินการไปในพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม

การติดป้ายโฆษณาเพื่อผลในทางการค้า ได้ทำลายคุณค่าแหล่งศิลปกรรมอีกทางหนึ่ง

- การขุดคลองหรือกั้นฝายเพื่อกักเก็บน้ำ เช่น การสร้างคลองชลประทานโดยตัดผ่านคูน้ำ คันดินของเมืองโบราณฟ้าแดดสงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ การกั้นฝายเก็บน้ำที่บ้านพันขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผลให้แหล่งชุมชนโบราณและแหล่งเกลือสินเธาว์ที่มีความสำคัญในอดีตถูกทำลายจนหมดสภาพ

(๒.) การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น โดยการตัดถนนเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เช่น การตัดถนนผ่านเมืองพิบูลโลก เมืองสุโขทัย(เก่า) เมืองกำแพงเพชร เป็นต้น

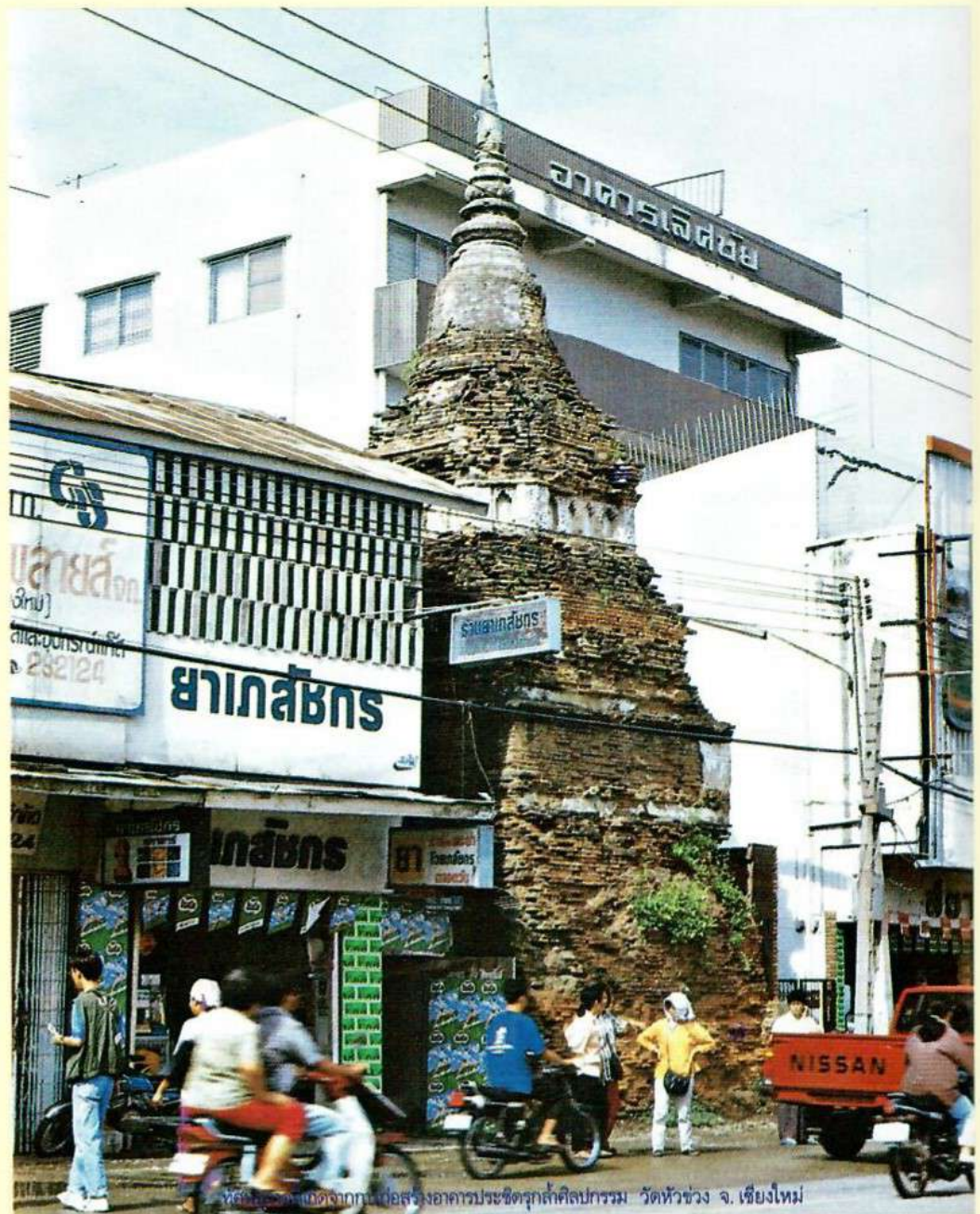
(๓.) การพัฒนาด้านการเกษตรการส่งเสริมขยายพื้นที่เพาะปลูกหรือการให้กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินในบริเวณที่เป็นแหล่งศิลปกรรม โดยที่ประชาชนเข้าไปรุกกล้าหรือบุกรุกแหล่งศิลปกรรมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การเข้าไปทำไร่ทำนาในเขตเมืองโบราณศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเขตเมืองโบราณเสมา อำเภอสว่างเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาพื้นที่ใดๆ ก็ตาม โดยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ รัดกุม ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์

ส่วนใหญ่ของประชาชน และเพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งถ้าสูญหายหรือถูกทำลายจนหมดสิ้นไปก็อาจจะสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้อีก

๕ ภาวะมลพิษ

ภาวะมลพิษที่เกิดขึ้นทั้งในเมืองและชนบท มีผลทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรมได้ในแหล่งศิลปกรรม สาเหตุสำคัญได้แก่

ทัศนียภาพที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารประชิดรุกล้ำศิลปกรรม วัดหัวข่วง จ. เชียงใหม่
ทัศนียภาพที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารประชิดรุกล้ำศิลปกรรม วัดหัวข่วง จ. เชียงใหม่

(๑.) แรงสั่นสะเทือนจากยานพาหนะ การก่อสร้าง การระเบิดและย่อยหิน ทำให้ศิลปกรรมหลุดหรือแตกหักเสียหายพังทลายได้ และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

(๒.) เขม่าควันและฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นในอากาศบางอย่างสามารถทำปฏิกิริยากับเนื้อวัสดุ ที่เป็นไม้หรือโลหะ ทำให้ศิลปกรรมเสื่อมสภาพเร็วกว่าปกติ และเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ

(๓.) ทัศนอุจาด เป็นผลจากการไร้ระเบียบ ทำให้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้รับความเสียหาย เช่น การติดป้ายโฆษณาสินค้าขนาดใหญ่ในบริเวณที่เป็นแหล่งศิลปกรรม การทิ้งขยะภายในบริเวณโบราณสถาน การปล่อยน้ำเสียจากร้านค้า อาคารบ้านเรือน ฯลฯ ลงในคูคลอง เมืองโบราณ การจัดบริการที่ไม่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ แผงลอย ร้านค้า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดทัศนอุจาดต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งสิ้น

(๔.) สัตว์ประเภทต่างๆ เช่น แมลง นก ปลวก ค้างคาว โดยการกัดแทะและถ่ายมูล ทำความเสียหายให้กับตัวศิลปกรรมและสภาพแวดล้อม

แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๑. เร่งรัดและกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนเอาใจใส่ ควบคุม ดูแล และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๒. แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมและได้ผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

๓. ป้องกันมิให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๔. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบ ร่วมกันในการคุ้มครองและรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่แหล่งศิลปกรรมของชาติ

๕. ส่งเสริมให้มีการอบรมและสร้างสามัญสำนึกให้ประชาชนเกิดความรู้สึกหวงแหน และเห็นคุณค่าของศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งศิลปกรรม

๖. พัฒนาวิธีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

(๑) ช่วยเสริมคุณค่าและความสำคัญของแหล่งศิลปกรรม ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรทาง

วัฒนธรรม (Cultural Resource) ให้เด่นชัดขึ้น

(๒) ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในอารยธรรมอันเก่าแก่ของชาติ

(๓) ช่วยให้เกิดความสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจ ดูแล ปกป้องและรักษา แหล่งศิลปกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

(๔) ช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงที่โด่งดังทางด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่ประเทศไทย

ขอบเขตการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (CULTURAL HERITAGE CONSERVATION)

แนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Heritage Conservation) คือ การควบคุมสภาพแวดล้อมที่อยู่ในเขตศิลปกรรมอย่างเหมาะสม มีระดับความเข้มงวดในการควบคุม โดยแบ่งออกเป็น

บรรยากาศ (Atmosphere) หมายถึง ตัวศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีความสอดคล้อง ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

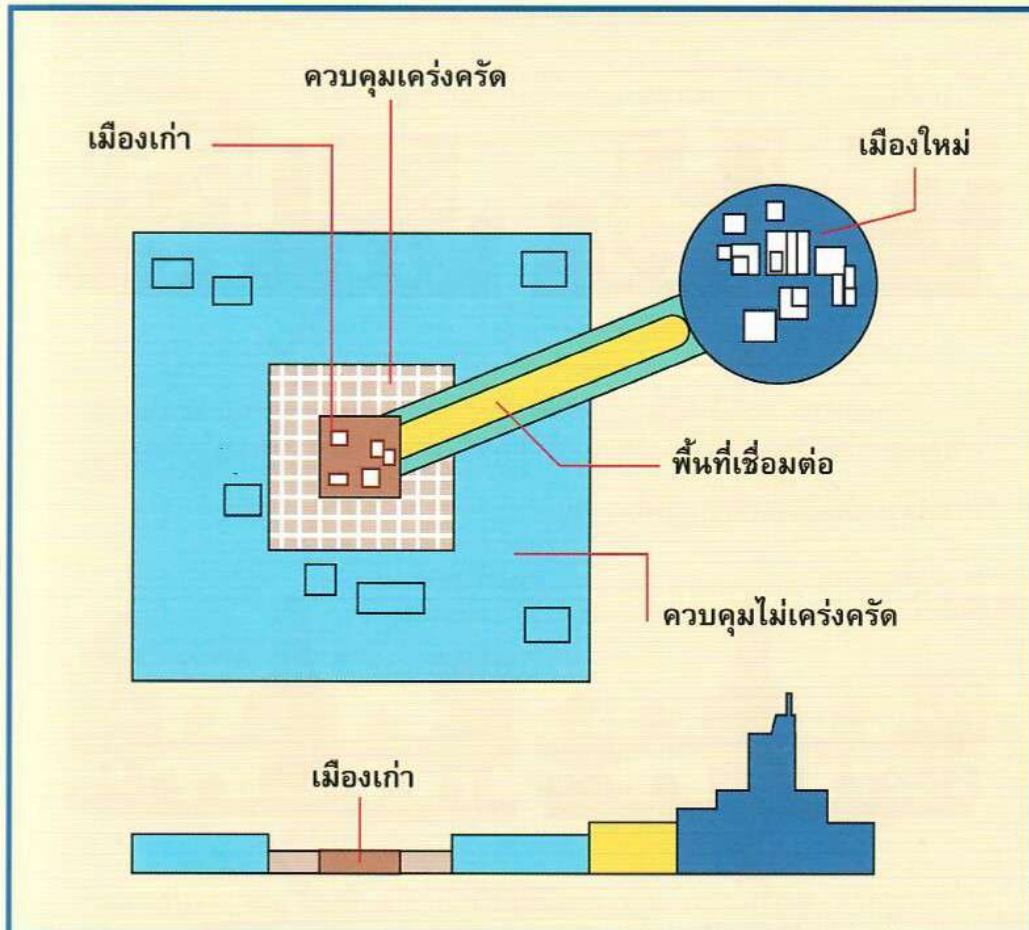
แหล่งอันคณูรักษ์ (Nucleus) หมายถึง ตัวศิลปกรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องอนุรักษ์

พื้นที่สงวน (Preservation Area) หมายถึง พื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านวิชาการ และมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบทำให้ถูกทำลายได้ง่าย ในพื้นที่นี้ห้ามการกระทำใดๆ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพดั้งเดิมของศิลปกรรมโดยเด็ดขาด

พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียง หรือบริเวณโดยรอบตัวศิลปกรรม ซึ่งเมื่อพื้นที่นี้ถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อการคงอยู่ของตัวศิลปกรรมด้วย ในบริเวณนี้ยินยอมให้ทำกิจกรรมได้บางประการ ที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่มากนัก

พื้นที่บริการและการจัดการหรือพัฒนา (Service and Management Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือโดยรอบแหล่งศิลปกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวศิลปกรรมน้อยมาก จึงยินยอมให้มีการพัฒนาได้ แต่ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะไม่ส่งผลกระทบให้เกิดการทำลายคุณค่าของศิลปกรรม

แนวคิดในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์

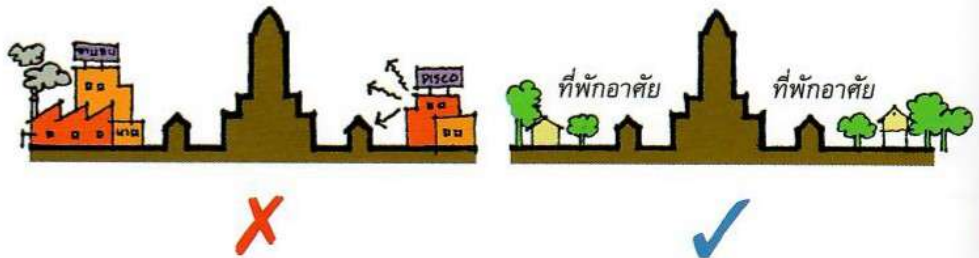
๒. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- (๑) ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชุมชน
- (๒) ช่วยให้ประชาชนในบริเวณนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- (๓) ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งสันทนาการเพื่อประโยชน์ทางด้านสุขภาพอนามัยและจิตใจ

๓. ด้านการศึกษาและวิจัย

- (๑) ช่วยยกระดับคุณภาพทรัพยากรบุคคลให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งทางด้านวิชาการและทัศนคติ
- (๒) ช่วยให้เยาวชนของชาติมีแหล่งความรู้ทางวิชาการที่จะนำไปสู่การศึกษาและวิจัย ซึ่งจะนำประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นในอนาคต

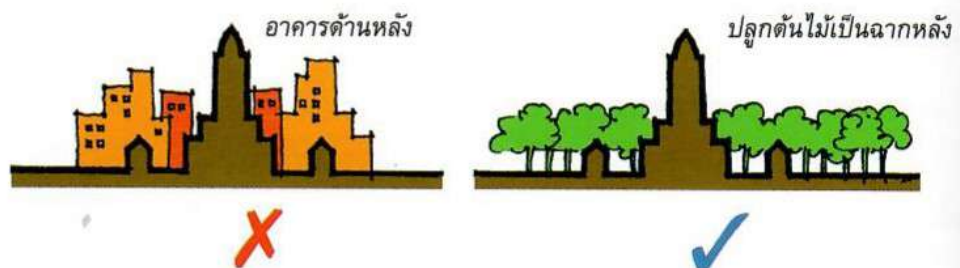
แนวทางการควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร

ควบคุมการใช้ที่ดินไม่ให้มีกิจกรรมการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมในบริเวณใกล้เคียงโบราณสถานหรือในเขตชุมชนโบราณ

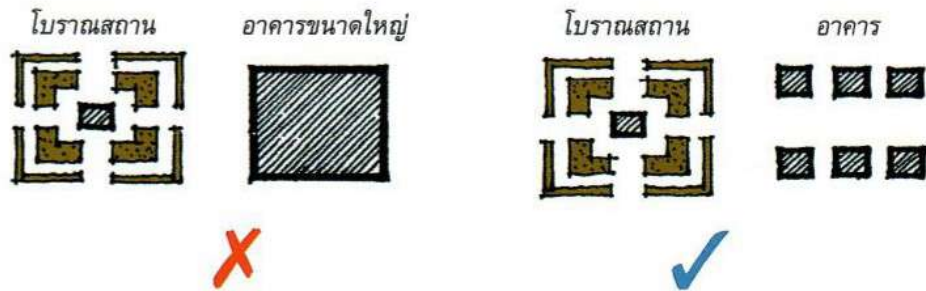

จัดที่จอดรถให้เป็นระเบียบห่างจากโบราณสถานพอสมควร และจัดทางเดินเท้าที่สะอาด ร่มรื่นโดยรอบโบราณสถาน

ควบคุมการก่อสร้างอาคารด้านหลังโบราณสถาน และปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่เป็นฉากหลังของโบราณสถาน

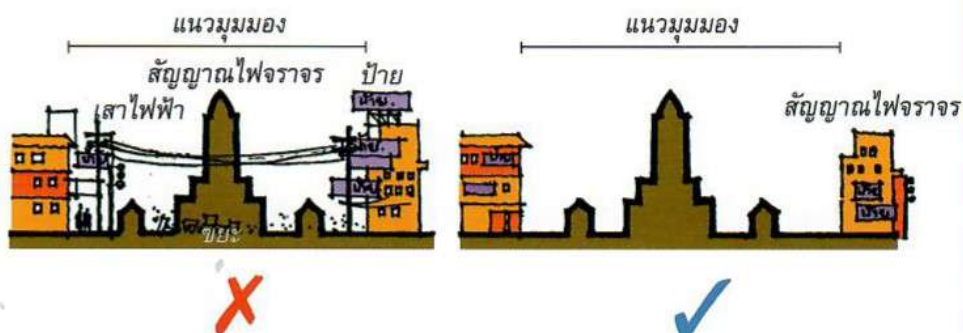
แนวทางการควบคุมการก่อสร้างอาคาร

ควบคุมมวลของอาคารไม่ให้มีอาคารขนาดใหญ่บริเวณใกล้เคียงโบราณสถาน หรือองค์ประกอบสำคัญของชุมชนโบราณ

ควบคุมรูปร่าง วัสดุ และสีของอาคารไม่ให้มีอาคารรูปร่างประหลาด ใช้วัสดุก่อสร้าง ผิดแปลกไปจากอาคารทั่วไป หรือมีสีสันทันแปลกๆ ในบริเวณใกล้เคียงโบราณสถาน หรือองค์ประกอบสำคัญของชุมชนโบราณ ควรเลือกรูปแบบอาคารที่เรียบง่าย และเป็นแบบท้องถิ่น

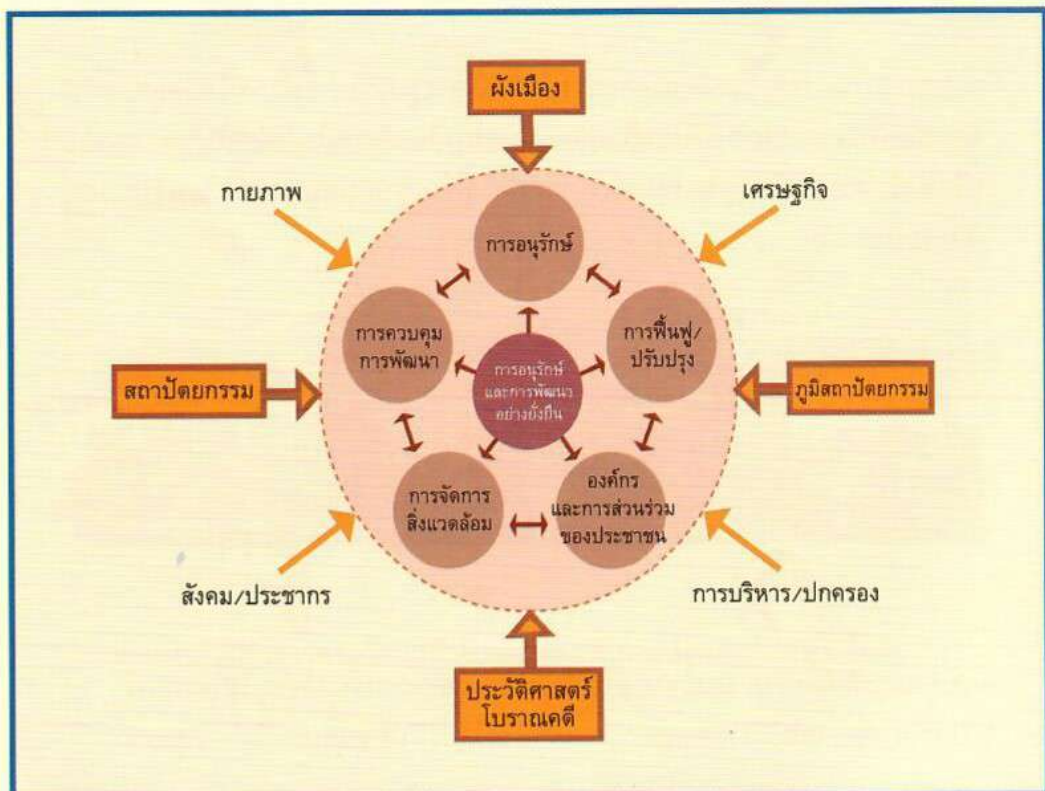

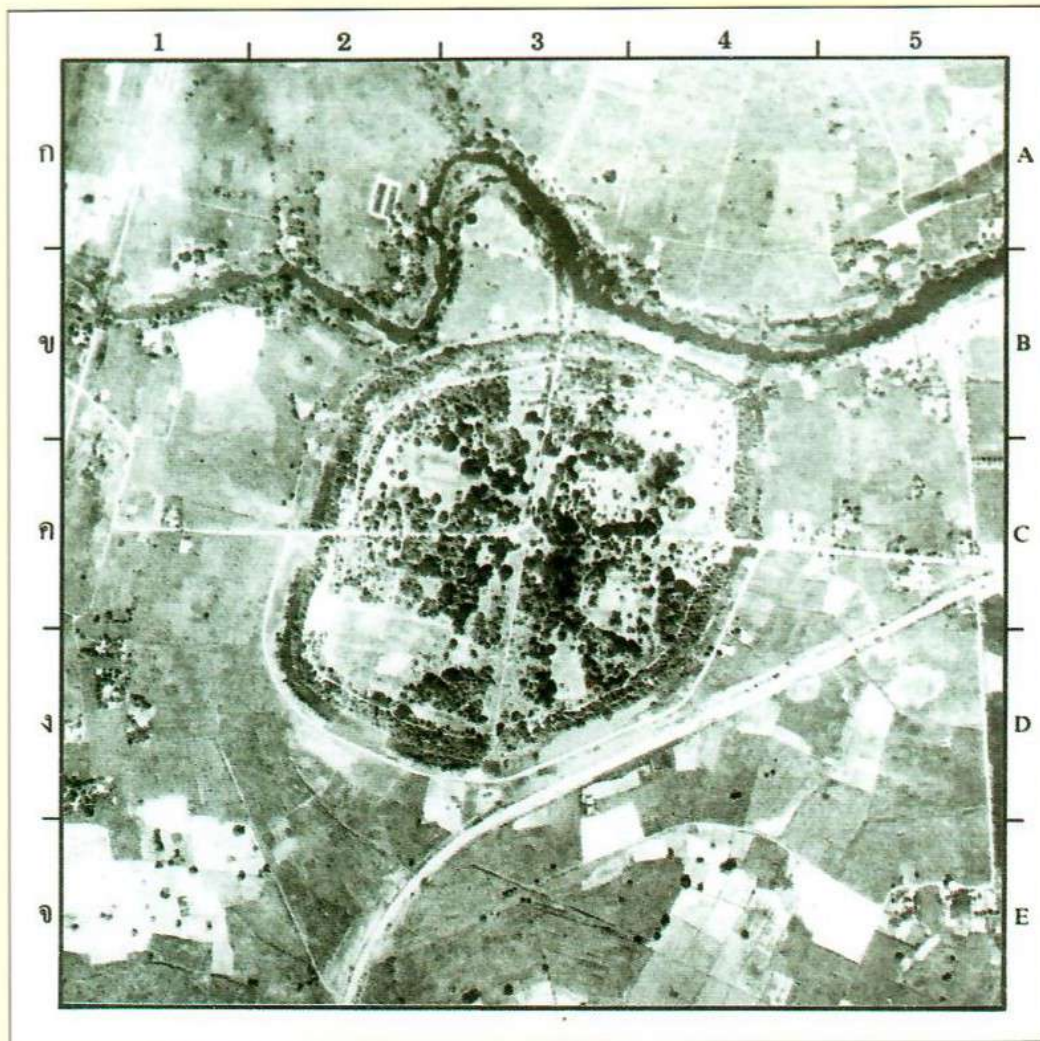
ควบคุมการติดตั้งป้าย โคมฉายสาราณูปโภคและสาราณูปการ ไม่ให้บัง หรือทำลายความสวยงามของโบราณสถาน หรือองค์ประกอบสำคัญของชุมชนโบราณ

แนวทางการใช้ต้นไม้บริเวณโบราณสถาน

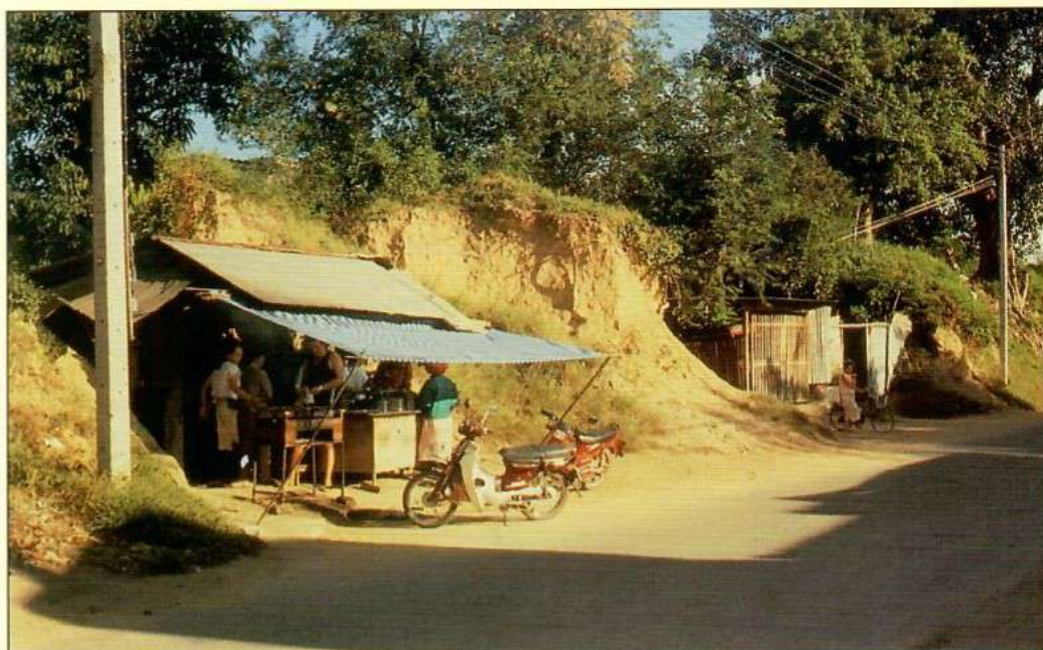

แนวความคิดในการวางแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

การศึกษาข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศทำให้ทราบถึง ร่องรอยที่มนุษย์สร้างขึ้นในอดีต เช่น คู คลอง คันดิน กำแพง ถนน สระน้ำ เขื่อนกันน้ำ เป็นต้น การใช้ภาพถ่ายทางอากาศได้นำมาใช้สำรวจหาร่องรอยเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและดำเนินการในด้านการอนุรักษ์ และศึกษาด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ข้อมูลจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จึงเป็นประโยชน์ยิ่งในการสำรวจ ตรวจสอบสภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การเจาะแนวกำแพงเมืองเก่า เป็นการขุดหลักฐานประวัติศาสตร์ชุมชน

แผนพัฒนาการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบในหลักการแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ และ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๗

แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่มีมนุษย์
ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีคุณค่าในทางศิลป วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์
โบราณคดี เทคโนโลยีและรวมถึงศิลปกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมด้วย

ความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นต่อศิลปกรรมนั้นสามารถสรุปได้อย่างกว้างๆ ๒ ประการ คือ
ประการแรก ความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นต่อตัวศิลปกรรม ซึ่งเป็นไปตามกาลเวลาและ
สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติรวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากที่มนุษย์กระทำต่อตัวศิลปกรรม
โดยตรง เช่น การลักลอบขุดเจาะ การรื้อทำลาย โยกย้าย ลักขโมย การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
ต่อศิลปกรรมนั้น มีหน่วยงานปฏิบัติรับผิดชอบ เช่น กรมศิลปากร กรมการศาสนา เป็นต้น
ทำหน้าที่ดูแลรักษาและฟื้นฟูบูรณะอยู่เป็นประจำตามกำลังงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

สภาพความเสื่อมโทรมโบราณสถาน ซึ่งเป็นไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ไม่เหมาะสมจากการใช้พื้นที่หน้าวัดสันเปาโล หอดูดาวแห่งแรกในประเทศไทย จ.ลพบุรี เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

ประการที่สอง ความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จากการกระทำของมนุษย์ทางอ้อมและส่งผลกระทบต่อศิลปกรรมนั้นๆ เช่น การก่อสร้างอาคารประชิด รุกล้ำเขตโบราณสถาน ทำให้เสียคุณค่าความสง่างาม เช่น การก่อสร้างอาคารของกรมการคำภายในบดบังพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและทำลายคุณค่าในบริเวณโดยรอบของแหล่งศิลปกรรม เช่น การสร้างศูนย์การค้ารอบพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และที่วัดราชา (ร้าง) ใกล้พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น แรงสั่นสะเทือนอันเกิดจากการก่อสร้างอาคารหรือรถบรรทุกขนาดใหญ่ ทำความเสียหายให้แก่ตัวศิลปกรรม เช่น กรณีองค์พระนอนในวัดพระเชตุพนฯ กรุงเทพมหานคร และองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือภูมิสถาปัตยกรรมของแหล่งศิลปกรรม ทำลายทัศนียภาพทั้งดงามของโบราณสถาน เช่น การใช้สนามหญ้าหรือที่โล่งว่าง (Open space) เป็นที่จอดรถหรือตลาดนัด การสร้างเสาไฟฟ้า เสาอากาศวิทยุโทรทัศน์ ป้ายโฆษณาและอื่นๆ

ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอันเนื่องมาจากการกระทำของทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตจนถึงในปัจจุบันและจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต ทำให้หลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญหายไปหลายแหล่ง ตัวอย่างการรื้อโบราณสถานเก่าลงแล้วสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ทดแทน เช่น การสร้างพระอุโบสถที่วัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) การรื้อกำแพงเมืองโบราณแล้วสร้างถนนบนแนวกำแพงเมือง เช่น เมืองเชียงใหม่ เมืองพิษณุโลก กรุงรัตนโกสินทร์ การถมคูเมืองทำท่อระบายน้ำ การสร้างถนนทางหลวง หรือการสร้างบริการสาธารณูปโภคต่างๆ ผ่านกลางเมืองโบราณ เช่น เมืองเก่าสุโขทัย เมืองเก่ากำแพงเพชร การสร้างเขื่อนหรือฝายน้ำล้น ทำให้เกิดน้ำท่วมหรือเปลี่ยนสภาพบริเวณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น การสร้างฝายน้ำล้นที่บ้านพันขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นแหล่งเกลือสินเธาว์และชุมชนโบราณที่มีความสำคัญมาแต่อดีตกาล ทำให้เกิดน้ำท่วมและได้ลบร่องรอยหลักฐานต่างๆ ไปอย่างน่าเสียดาย การสร้างคลองชลประทานโดยตัดผ่านคูน้ำ คันดินรอบเมืองโบราณฟ้าแดดสงยาง อำเภอ

แรงสั่นสะเทือนจากยานพาหนะ โดยเฉพาะรถบรรทุกหนักมีผลทำให้แหล่งศิลปกรรมทรุดตัวได้

จวนผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ ได้รับรางวัลสถาปัตยกรรมไทยดีเด่น และมีสภาพแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี

กมลไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ และการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าที่เขื่อนแหลม จังหวัดกาญจนบุรี ได้ลบล้างรอยประวัติศาสตร์ของค่ายทำดินแดง ในสงครามไทยรบพม่าสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เป็นต้น

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นตัวอย่างของอุปสรรคในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งในอดีตและในปัจจุบัน การดำเนินการอนุรักษ์ที่ผ่านมา จึงเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องๆ ไป โดยไม่มีวันจบสิ้นหรือลดน้อยลง เนื่องจากมิได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือมนุษย์

ดังนั้น เจตนารมณ์ของแผนฯนี้ จึงเน้นหนักในการที่จะพัฒนาวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้เป็นระบบ โดย

- ให้การศึกษาอบรมและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นการป้องกันที่ต้นเหตุ
- ให้มีหน่วยงานดูแลและตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาลุกลามเกินกว่าจะแก้ไขได้

- ให้มีมาตรการควบคุมการใช้พื้นที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมและประสานประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม

๑. วัดอุประสงค์

๑.๑ เพื่อให้สิ่งแวดลอมศิลปกรรมได้รับการเอาใจใส่ควบคุม ดูแล รักษา อนุรักษ์ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๑.๒ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ในการคุ้มครองรักษา สภาพแวดลอมของแหล่งศิลปกรรม

๑.๓ เพื่อส่งเสริมการศึกษา อบรม และสร้างสามัญสำนึกแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกรหวงแหนและเห็นคุณค่าของศิลปกรรม รวมทั้งให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดลอมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับศิลปกรรม

วัดบุปผาราม จ.ตราด ได้รับการอนุรักษ์ให้มีสภาพแวดลอมที่ดี และเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงมรดกโลก จ.อุดรธานี

๑.๔ เพื่อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและได้ผล
ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

๑.๕ เพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปในทางก่อให้เกิด
ความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๑.๖ เพื่อพัฒนาวิธีการใช้มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ
และสังคม

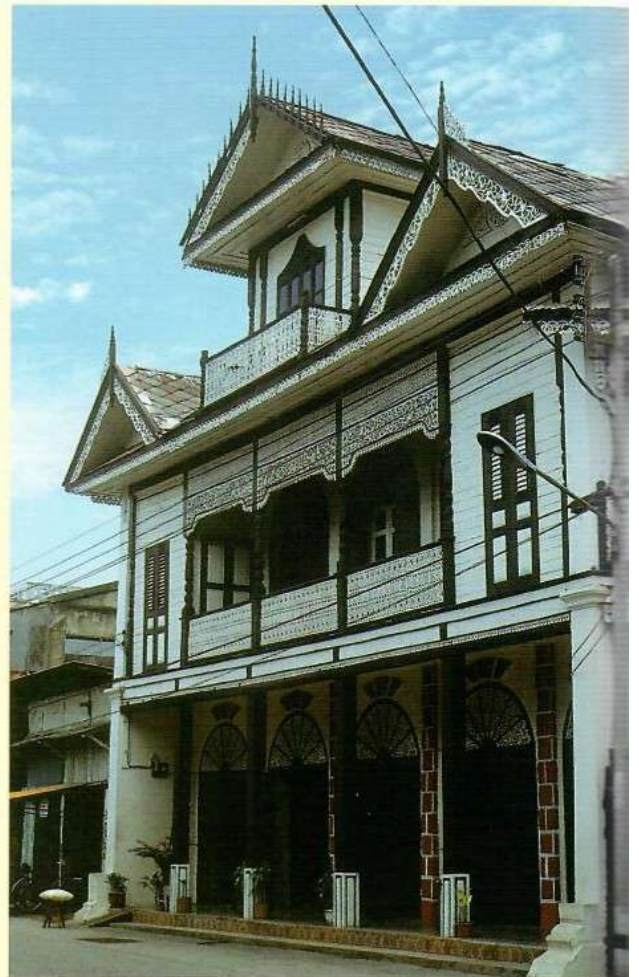
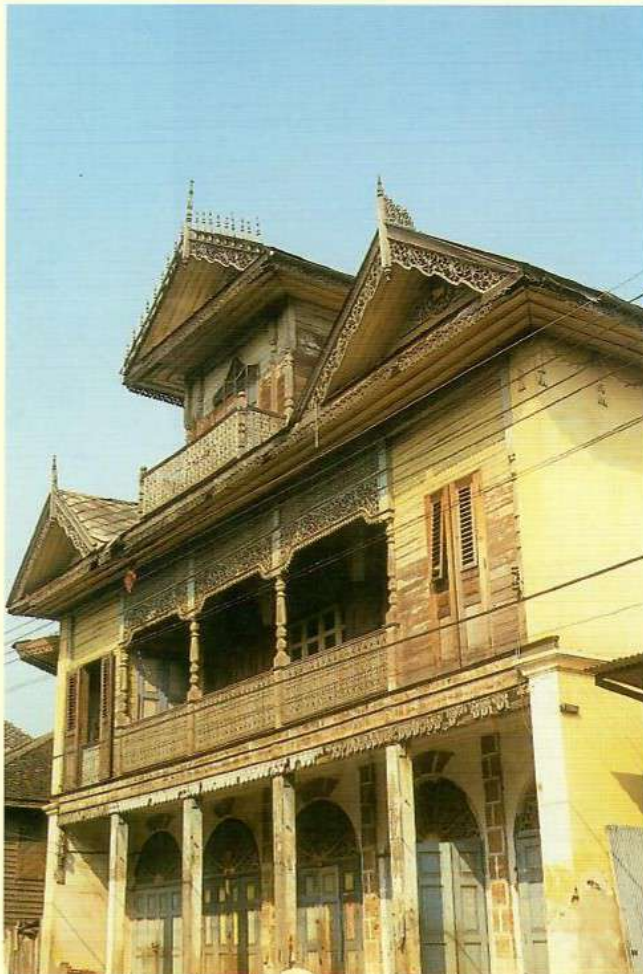
๒. เป้าหมาย

๒.๑ กำหนดให้มีการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับท้องถิ่น
ทั่วประเทศ

๒.๒ กำหนดให้มีการประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และให้มีการศึกษา
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในโครงการพัฒนาต่างๆ ที่มีขึ้นในบริเวณที่กำหนดไว้

๒.๓ กำหนดให้มีศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่ง
ชุมชนโบราณ

๒.๔ กำหนดให้มีการอบรม สัมมนา เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลความรู้
ทางวิชาการ และหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแก่ประชาชนทุกระดับ

ตึกเก่าใน จ.ลำปาง ที่ต่อมาภายหลังได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพดี

ทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสมจากการใช้พื้นที่วัดเพื่อทำเป็นร้านค้า

๓. แนวทางการดำเนินงาน

เพื่อให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ จำเป็นจะต้องสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนดำเนินการตามแผนระยะเร่งด่วนและแผนระยะยาวตลอดจนปรับปรุงนโยบายต่างๆ ให้สอดคล้องดังต่อไปนี้

๓.๑ การดำเนินงานเร่งด่วน

๓.๑.๑ การตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

ให้ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่มีอยู่ในจังหวัดต่างๆ จัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ก. เพื่อให้หน่วยงานในท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของศิลปกรรมของชาติ ตลอดจนความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

ข. เพื่อให้มีการปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่น

ค. เพื่อให้สถาบันการศึกษาซึ่งมีอยู่แล้วทุกจังหวัดในท้องถิ่นได้มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการนี้

ง. เพื่อดำเนินการรวบรวมและบันทึกหลักฐานที่ยังกระจัดกระจายและกำลังจะสูญหายเกี่ยวกับศิลปกรรมของท้องถิ่นทั้งหมด และหาวิธีการป้องกันมิให้มีการทำลายสภาพแวดล้อมของร่องรอยและหลักฐานต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งเป็นพลังที่จะช่วยเหลือในการบูรณะสภาพแวดล้อมของโบราณสถานที่เก่าแก่และสำคัญๆ ของท้องถิ่นให้กลับมีสภาพที่เหมาะสมตามหลักการอนุรักษ์

จ. เพื่อให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของพื้นที่ที่มีร่องรอยหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้เกิดความเจริญ เป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นสืบไป

ฉ. เพื่อเป็นหน่วยตรวจสอบดูแลป้องกัน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นผู้ปกป้อง ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติของท้องถิ่นและของชาติ

วัดจองคำ จ.แม่ฮ่องสอน

๓.๑.๒ การประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

- ก. เพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- ข. เพื่อให้การพัฒนาและขยายตัวของชุมชนในเขตอนุรักษ์ เป็นไปอย่างจำกัด และมีระเบียบ
- ค. เพื่อจัดสภาพแวดล้อมภายในเขตอนุรักษ์ ให้มีภูมิทัศน์ที่เหมาะสมกับความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- ง. เพื่อดูแลและควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณข้างเคียงมิให้เกิดผลกระทบต่อบรรณสถานที่สำคัญ
- จ. เพื่อควบคุมโครงการประเภทต่างๆ ที่จะมีขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์หรือบริเวณใกล้เคียงให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๓.๑.๓ การสัมมนาเผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ
อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

ก. เพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมความรัก และหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
ให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

ข. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และเสนอแนะ
แนวทางในการพัฒนาแก่ประชาชนทั่วไป

ค. เพื่อเป็นการวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ง. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ในท้องถิ่นตน

จ. เพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าของการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง

ฉ. เพื่อเป็นฐานสนับสนุนในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๓.๑.๔ การตั้งศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่ง
ชุมชนโบราณ

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จัดตั้งหน่วยงานภายในทำหน้าที่เป็น
ศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ โดยมีวัตถุประสงค์
ดังนี้คือ

ก. เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานและประมวลข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ สิ่ง-
แวดล้อมศิลปกรรมโดยเฉพาะกับแหล่งข้อมูลต่างๆ

ข. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้การสนับสนุน ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล
ทางด้านน้อยอย่างละเอียด โดยประสานงานกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันการศึกษาอื่นๆ หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ส่วนราชการอื่นๆ และ
ภาคเอกชน

ค. เพื่อเป็นแหล่งความรู้ทางด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่ง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดีของชาติ

ง. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ศิลปกรรมแก่ประชาชน

๓.๒ การดำเนินการในระยะยาว

ให้มีการดำเนินการปรับปรุงนโยบายต่างๆ และผลักดันให้ส่วนราชการต่างๆ ปฏิบัติงานให้สอดคล้องดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ให้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาทุกระดับโดยการกระตุ้น และสร้างเสริมกิจกรรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๓.๒.๒ ให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทุกระดับ รวมทั้งพระสงฆ์ นักบวช ผู้ปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ สมณชีพราหมณ์เข้าใจและตระหนักถึงผลเสียในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรม

๓.๒.๓ ให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถาน ผังเมือง ที่ดิน การควบคุมอาคาร การก่อสร้างและปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ฯลฯ ให้มีอำนาจควบคุมตรวจสอบ ระวัง ยับยั้ง และลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๓.๒.๔ รัฐจะต้องยกระดับและขยายฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงงานบางส่วนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และขยายโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ให้กระจายไปยังส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและประสานงานกับประชาชน องค์กรและสมาคมต่างๆ ให้ได้ผลตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

๓.๒.๕ ให้มีการวางแผนขยายการส่งเสริมทัศนศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อศิลปกรรมอันมีค่า

๓.๒.๖ สนับสนุนให้มีการพัฒนาการบริการขั้นพื้นฐานอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งการบำรุง ดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน เพื่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดีขึ้น

๓.๒.๗ ให้มีมาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน การควบคุมอาคาร การคมนาคม การพัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยส่วนราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงและที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ละเอียดและรอบคอบ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการดำเนินการใดๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งศิลปกรรม

๓.๒.๘ ให้มีการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ทั้งภาครัฐและแหล่งเงินทุนจากภาคเอกชนต่อการดำเนินงานในเรื่องนี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสังคมและความมั่นคงของชาติ

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินการดังนี้

๑. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้เสนอไว้
๒. ทำหน้าที่ประสานงานติดตาม และประเมินผลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในรูปของคณะกรรมการ
๓. ทำหน้าที่เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และให้การฝึกอบรม
๔. ปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๑๘ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนงาน และโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๔.๒ ให้ส่วนราชการดังต่อไปนี้ นำแนวทางการดำเนินงานในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไปพิจารณาในส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งให้ความร่วมมือสนับสนุนและประสานงานในโครงการที่เกี่ยวข้อง

สำนักพระราชวัง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักนายกรัฐมนตรี

- สำนักงบประมาณ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการสร้างงานในชนบท
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- กรมประชาสัมพันธ์

กระทรวงกลาโหม

กระทรวงการคลัง

- กรมธนารักษ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- กรมชลประทาน
- กรมป่าไม้
- กรมพัฒนาที่ดิน
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กระทรวงคมนาคม

- กรมทางหลวง

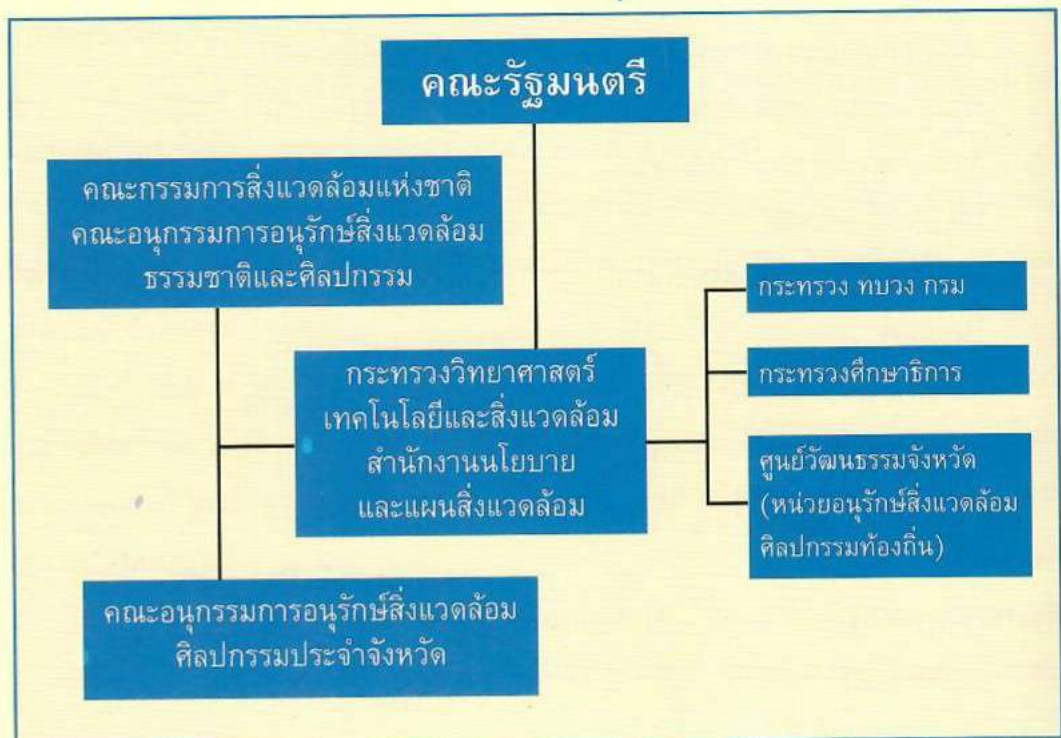
กระทรวงมหาดไทย

- กรมการปกครอง
- กรมที่ดิน
- กรมโยธาธิการ
- กรมการผังเมือง
- สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
- การเคหะแห่งชาติ

- การทางพิเศษแห่งประเทศไทย	- สำนักงานคณะกรรมการ
- การประปาส่วนภูมิภาค	การประถมศึกษาแห่งชาติ
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	- สำนักงานคณะกรรมการ
กระทรวงศึกษาธิการ	วัฒนธรรมแห่งชาติ
- สำนักงานสภาพัฒนาการ	กระทรวงอุตสาหกรรม
- กรมการศาสนา	- กรมทรัพยากรธรณี
- กรมศิลปากร	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- กรมสามัญศึกษา	- การนิคมอุตสาหกรรม
- กรมพลศึกษา	แห่งประเทศไทย
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน	- การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
- กรมอาชีวศึกษา	ทบวงมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ไปพิจารณาในการประสานแผนปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานต่างๆ โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นเจ้าของเรื่อง

การประสานงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

หอรพังวัดใหม่สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี
มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบผสมผสาน
ระหว่างศิลปะตะวันตกและตะวันออก

โครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๑. โครงการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น หลักการและเหตุผล

เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกระจายอยู่ทั่วประเทศ จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาและอนุรักษ์จากประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเหล่านี้มีความเข้าใจและเกิดความรู้สึกหวงแหน รวมทั้งเกิดความสามัคคี ร่วมมือดูแล ป้องกัน บำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมมิให้ถูกบุกรุกทำลาย จนหมดเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โครงการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จึงเป็นโครงการที่มุ่งหมายให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการและประสานงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้หน่วยงานในท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของชาติ ตลอดจนความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น
๒. เพื่อให้มีการปรับปรุงการศึกษาทุกระดับในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
๓. เพื่อให้สถาบันการศึกษาซึ่งมีอยู่แล้วทุกจังหวัดในท้องถิ่นได้มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการนี้
๔. เพื่อดำเนินการรวบรวมและบันทึกหลักฐานที่ยังกระจัดกระจายและกำลังจะสูญหายเกี่ยวกับศิลปกรรมของท้องถิ่นทั้งหมด และหาวิธีการป้องกันมิให้มีการทำลายสภาพแวดล้อมของร่องรอยและหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งเป็นพลังที่จะช่วยเหลือในการบูรณะสภาพแวดล้อมของโบราณสถานที่สำคัญๆ ของท้องถิ่นให้กลับมีสภาพที่เหมาะสมตามหลักการอนุรักษ์
๕. เพื่อให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของพื้นที่ที่มีร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้เกิดความเจริญเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นสืบไป

การทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยการสร้างสิ่งใหม่ประชิดสิ่งเก่า

การพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

อาคารเก่าที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ปัจจุบันใช้เป็นอาคารศูนย์วัฒนธรรม จ.อุดรธานี

๖. เพื่อเป็นหน่วยตรวจสอบดูแลป้องกัน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นผู้ปกป้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของท้องถิ่นและของชาติ และรัฐเป็นผู้สนับสนุน

ผลที่จะได้รับ

๑. มีหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานทางด้านวิชาการในระดับท้องถิ่น

๒. มีการตรวจสอบ สำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในบริเวณที่ตั้งของศิลปกรรมในจังหวัดนั้นๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม รวมทั้งแหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมการศึกษาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสำหรับเยาวชนของชาติในอนาคต

แหล่งเงิน

งบประมาณแผ่นดิน/ภาคเอกชน

แผนปฏิบัติการ

การดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ให้มีหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งจัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ ดำเนินงานโดยคณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์ ซึ่งประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้พิจารณาเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง

๒. คณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและตัวแทนประชาชน ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจและสนใจในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่นตามจำนวนที่ประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเห็นสมควร โดยเสนอแต่งตั้งกรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานกรรมการฯ และผู้ทรงคุณวุฒิผู้หนึ่งหรือเลขานุการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นเลขานุการฯ

๓. ให้เลขานุการคณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์ เป็นหัวหน้าหน่วยอนุรักษ์

๔. ให้หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นเป็นหน่วยงานสนับสนุนประสานงานทางด้านวิชาการ สำรวจ ตรวจสอบ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบและอื่นๆ ที่อยู่ในขอบข่ายการดูแล รวมทั้งรายงานสถานการณ์ความก้าวหน้าเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน

การตัดถนนโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นการทำลายตัวศิลปกรรม

๒. โครงการประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

หลักการและเหตุผล

ข้อมูลที่ได้จากทะเบียนตำแหน่งที่ตั้งชุมชนโบราณในประเทศไทย จากภาพถ่ายทางอากาศ โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ทิวา สุภมารยา : ฝั่งศรี วนาสิน พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๗) ปรากฏว่ามีร่องรอยของชุมชนโบราณซึ่งมีคูน้ำคันดินปรากฏอยู่ประมาณ ๗๐๐ กว่าแห่ง และแหล่งชุมชนโบราณที่ยังมิได้สำรวจพบอีกมากมาย แสดงให้เห็นว่า โอกาสที่แหล่งศิลปกรรมเหล่านั้นจะถูกทำลายย่อมเป็นไปได้มาก เนื่องจากปัจจุบันมีการเร่งรัดพัฒนาทางด้านต่างๆ จึงมีส่วนทำให้เกิดการทำลายหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยมีได้มีการคำนึงความสำคัญในเรื่องนี้ ดังนั้น การประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่มีหลักฐานสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี โครงการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะลดอัตราการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ช่วยเพิ่มความสง่างามและความสำคัญให้แก่แหล่งศิลปกรรม นอกจากนั้นยังช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การทิ้งขยะบริเวณกำแพงเมืองเก่า ซึ่งเป็นพื้นที่ควรอนุรักษ์

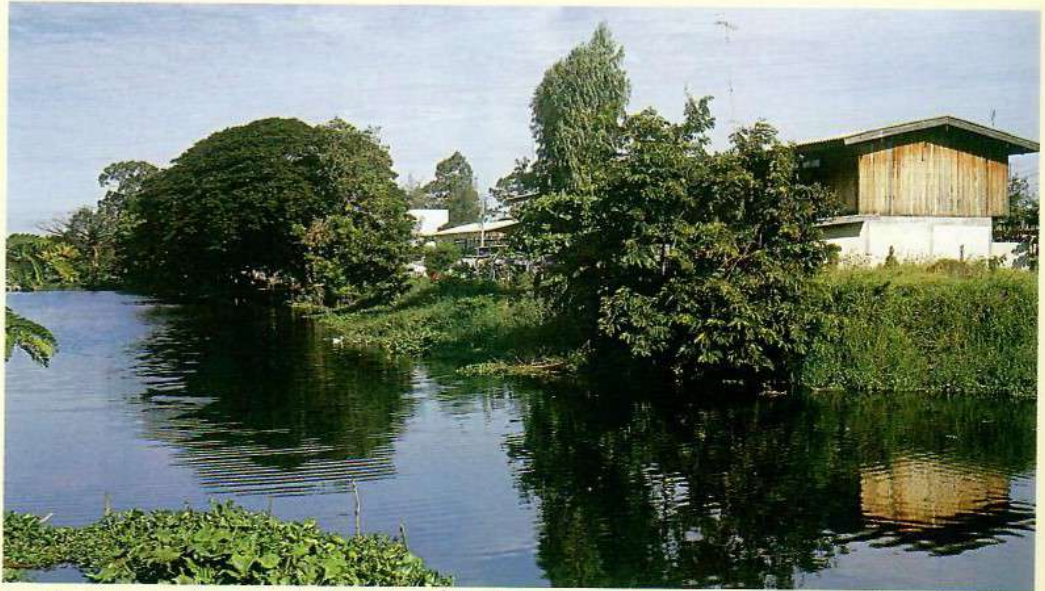
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จ.นครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
๒. เพื่อให้การพัฒนาและขยายตัวของชุมชนในเขตอนุรักษ์เป็นไปอย่างจำกัดและมีระเบียบ
๓. เพื่อจัดสภาพแวดล้อมภายในเขตอนุรักษ์ให้มีภูมิทัศน์ที่เหมาะสมกับความสำคัญและคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
๔. เพื่อดูแลและควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณข้างเคียงมิให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรมสำคัญ
๕. เพื่อควบคุมโครงการประเภทต่างๆ ที่จะมีขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ หรือบริเวณใกล้เคียงให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลที่จะได้รับ

๑. มีการประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญทั่วประเทศตามลำดับความจำเป็นและเร่งด่วน

การสร้างบ้านบนแนวกำแพงเมืองเก่าเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และหลักฐานทางประวัติศาสตร์

๒. มีการทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแผนดำเนินการป้องกัน สำหรับโครงการพัฒนาต่างๆ ในเขตอนุรักษ์

๓. มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างเป็นระบบและผสมผสานทั้งในลักษณะของขอบเขตพื้นที่และในลักษณะของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

แหล่งเงิน

งบประมาณแผ่นดิน/ภาคเอกชน

แผนปฏิบัติงาน

การประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจะพิจารณาจากความสำคัญของพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม ซึ่งอาจจะรวมกลุ่มกันเป็นบริเวณกว้างหรือเฉพาะจุด การพิจารณาจะขึ้นอยู่กับความสำคัญ สภาพแวดล้อม และความเหมาะสม โดยให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินงานดังต่อไปนี้

๑. สำรวจและศึกษาสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมทั่วประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานประกาศเขตอนุรักษ์

๒. จัดกลุ่มโบราณสถานและกำหนดขอบเขต ตามลักษณะพื้นที่ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตามลำดับความสำคัญ

๓. ประกาศเขตพื้นที่ ซึ่งต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หากกฎหมายให้อำนาจไว้

๔. แจ้างประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พร้อมทั้งรายละเอียดในการดำเนินการในเขตพื้นที่นี้ให้หน่วยราชการต่างๆ ทราบโดยทั่วกัน

๕. จัดทำแนวทางการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม สำหรับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จะมีขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อจะได้ทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมายังสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

๖. ประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาให้เหมาะสมและถูกต้องในเขตพื้นที่อนุรักษ์

๓. โครงการอบรมสัมมนาเผยแพร่ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

หลักการและเหตุผล

การฝึกอบรมในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ และเสริมความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งศิลปกรรมอันรวมไปถึง

การทัศนศึกษาแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมสัมมนาเผยแพร่ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

.....

การเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูและพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในท้องถิ่น เพื่อนำไปพิจารณาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและยับยั้งการทำลายแหล่งศิลปกรรมต่อไป โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันเอกชน หน่วยราชการ ร่วมดำเนินการ การจัดอบรมสัมมนาทุกครั้งจะเปิดให้บุคคลภายนอกที่สนใจเข้าฟังได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมความรักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้แก่ประชาชน
๒. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการ และแนะแนวทางในการพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแก่ประชาชนทั่วไป
๓. เพื่อเป็นการวางแผนทางในการแก้ไขปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
๔. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในท้องถิ่นตน
๕. เพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าของการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง
๖. เพื่อเป็นฐานสนับสนุนในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลที่จะได้รับ

๑. มีการอบรมหรือสัมมนาอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
๒. มีการจัดทำเอกสารรายปี เผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการแจกไปยังหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ชมรม หน่วยราชการและประชาชนในท้องถิ่นให้ทราบความก้าวหน้าและการดำเนินงานในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
๓. มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเป็นวิทยากรท้องถิ่นในด้านนี้โดยเฉพาะ
๔. มีการประสานงานในเรื่องนี้ระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่นกับส่วนกลางทุกระยะ

แหล่งเงิน

งบประมาณแผ่นดิน/ภาคเอกชน/สถาบันระหว่างประเทศ

แผนปฏิบัติการ

การอบรมสัมมนาทางวิชาการจะจัดขึ้นอย่างน้อยปีละครั้ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งจะจัดในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัดพะโคะ จ.สงขลา แหล่งศิลปกรรมที่สำคัญและควรค่าแก่การอนุรักษ์อีกแหล่งของภาคใต้

๑. ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและนำเรื่อง การประกาศเขตอนุรักษ์ฯ ชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้อง มีการประกาศเขตอนุรักษ์ฯ

๒. จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เพื่อชี้แจงให้กลุ่ม อบรมสัมมนาทราบ และเพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานและติดตามความก้าวหน้าของการ ดำเนินงานตามแผนฯ

๓. รวบรวมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์แก่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม

๔. ในการอบรมสัมมนาแต่ละครั้ง ให้ท้องถิ่นส่งข้าราชการในหน่วยงานของรัฐ หรือ ในสถาบันการศึกษาตลอดจนผู้ที่สนใจเข้าร่วมอบรมสัมมนาประมาณครั้งละ ๓๐ คน เพื่อ อบรมเป็นวิทยากรท้องถิ่น

๕. สนับสนุนหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ในการจัดอบรมสัมมนา เผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อเป็นการขยายฐานความรู้สู่ท้องถิ่น

๔. โครงการจัดตั้งศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และแหล่งชุมชนโบราณ

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องของแต่ละชุมชน ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานรับผิดชอบในการประสานงานจัดหา จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลและเผยแพร่ รวมทั้งมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์และได้มาตรฐาน เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานและประมวลข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเฉพาะกับแหล่งข้อมูลต่างๆ
๒. เพื่อเป็นศูนย์กลางของแหล่งข้อมูล ให้การสนับสนุนการศึกษาและวิเคราะห์วิจัยทางด้านนี้ โดยประสานงานกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ส่วนราชการอื่นๆ และภาคเอกชน
๓. เพื่อเป็นแหล่งความรู้ทางด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งศิลปกรรมทั่วประเทศ
๔. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแก่ประชาชน

ผลที่จะได้รับ

๑. มีข้อมูลและหลักฐานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเก็บไว้ในที่เดียวกัน
๒. มีข้อมูลและหลักฐานที่สำคัญทุกประเภทจัดไว้อย่างมีระบบและสะดวกแก่การนำไปศึกษาค้นคว้าและวิจัย
๓. มีศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ ตลอดจนประสานงานกับศูนย์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความรู้ทางด้านวิชาการเพื่อประกอบการค้นคว้าและวิจัย

แหล่งเงิน

ทัศนียภาพด้านหลังประตูเมือง จ.ลพบุรี

แผนปฏิบัติการ

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

๑. ให้สถาบันการศึกษาต่างๆ และหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลแหล่งชุมชนโบราณต่างๆ มาประมวลไว้ที่ศูนย์รวมข้อมูลฯ
๒. มีระบบการจัดเก็บเอกสารและข้อมูลทุกประเภท สามารถนำมาใช้ได้รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
๓. ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของแหล่งข้อมูล และโครงการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์
๔. ให้บริการข้อมูลทางด้านนี้แก่ส่วนราชการต่างๆ
๕. เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชน และสนับสนุนให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาค้นคว้าและ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้

วัดพระธาตุลำปางหลวง จ.ลำปาง

วัดราชนิตารามวรวิหารและลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

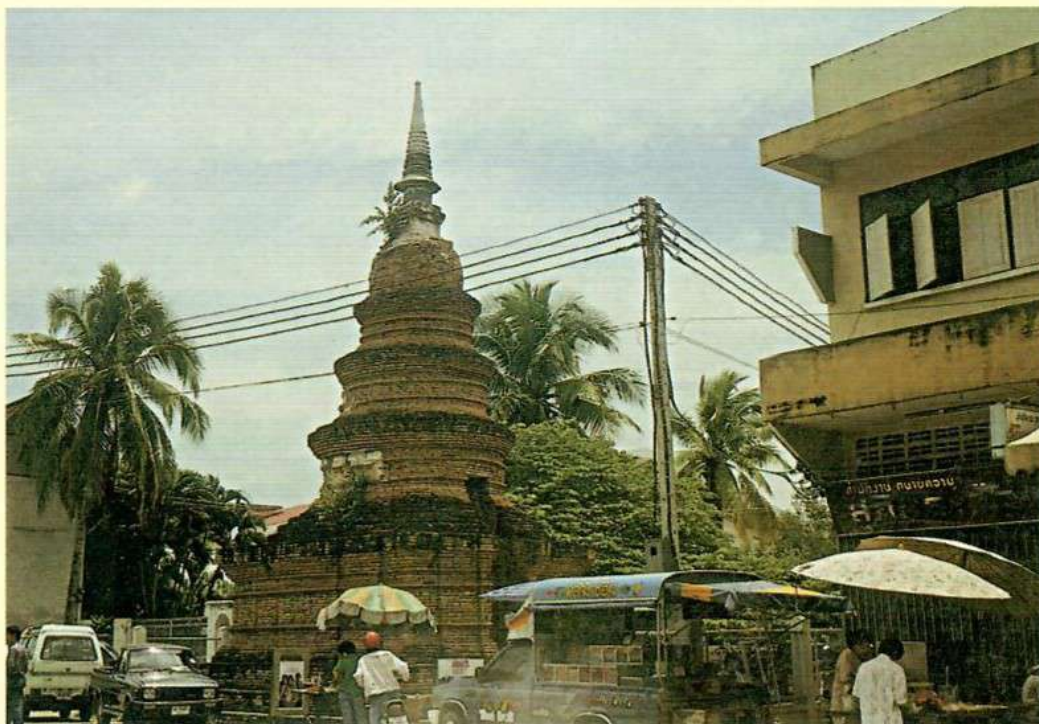
การบริหารงานตามแผนพัฒนา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เมื่อรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ไปเป็นกรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้มีการปรับ โครงสร้างการบริหารใหม่ ดังนั้น กิจกรรมที่เคยอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมจึงย้ายมาอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี

การบริหารงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

ส่วนกลาง

ปัจจุบันมีกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย และโครงการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กำหนดแนวทางแผนปฏิบัติการ มาตรการ

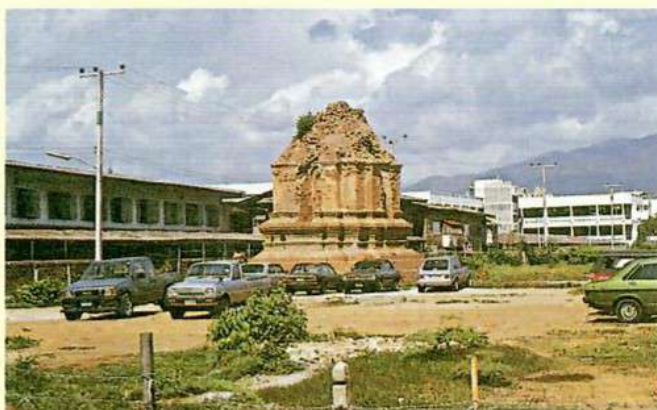
สภาพแวดล้อมศิลปกรรมที่ไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากการติดตั้งเสาไฟฟ้าและใช้พื้นที่แหล่งศิลปกรรมเป็นร้านค้า

ในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ รวมทั้งวางแผนการอนุรักษ์เฉพาะพื้นที่
คุ้มครองเพื่อการอนุรักษ์ ประสานงาน ประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบ การดำเนินงาน
ให้เป็นไปตามแนวทาง มาตรการและแผนปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ ดำเนินงานตามพันธกรณี
ในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก ตลอดจนปฏิบัติ
งานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
และเพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของรัฐ ฉะนั้นอาศัยอำนาจตามความ
ในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕
คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ
ศิลปกรรมเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ซึ่งมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑. นายวาทัญญู ณ ถลาง	ประธาน
๒. นายสัคค์ รัตนสาตร์	รองประธาน
๓. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีกรมการผังเมือง หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมที่ดิน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๖. อธิบดีกรมธนารักษ์ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๗. อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๘. อธิบดีกรมประมง หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๙. อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๑. อธิบดีกรมการศาสนา หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๒. เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๓. อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
หรือผู้แทน	อนุกรรมการ

การทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างสิ่งใหม่ประชิดสิ่งเก่า

ความไม่เหมาะสมที่เกิดจากการใช้ประโยชน์พื้นที่โบราณสถานเป็นที่จอดรถ

๑๕. นายกสมาคมสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์
หรือผู้แทน อนุกรรมการ
๑๖. นายกสมาคมสถาปนิกสยามใน
พระบรมราชูปถัมภ์ หรือผู้แทน อนุกรรมการ
๑๗. นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
หรือผู้แทน อนุกรรมการ
๑๘. นายกสมาคมนักผังเมืองไทย หรือผู้แทน อนุกรรมการ
๑๙. เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า
และพรรณพืชแห่งประเทศไทย อนุกรรมการ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือผู้แทน
๒๐. นายนิจ หิญาธิระนันท์ อนุกรรมการ
๒๑. นายอุรา สุนทรสารทูล อนุกรรมการ
๒๒. นายประสงค์ เอี่ยมอนันต์ อนุกรรมการ
๒๓. นายสุวิทย์ รัศมิภูติ อนุกรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
และศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผน
สิ่งแวดล้อม อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๕. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผน
สิ่งแวดล้อม อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผน
สิ่งแวดล้อม อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๑. เสนอแนะนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน แนวทาง มาตรการ และโครงการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
๒. พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการ รวมทั้งวางแผนอนุรักษ์เฉพาะพื้นที่คุ้มครองเพื่อการอนุรักษ์
๓. พิจารณากลับกรองโครงการที่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

๔. พิจารณากำหนดแหล่งธรรมชาติและศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์เพื่อการขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตอนุรักษ์

๕. ประสานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคม องค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรท้องถิ่นในเครือข่าย

๖. ให้คำปรึกษา ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

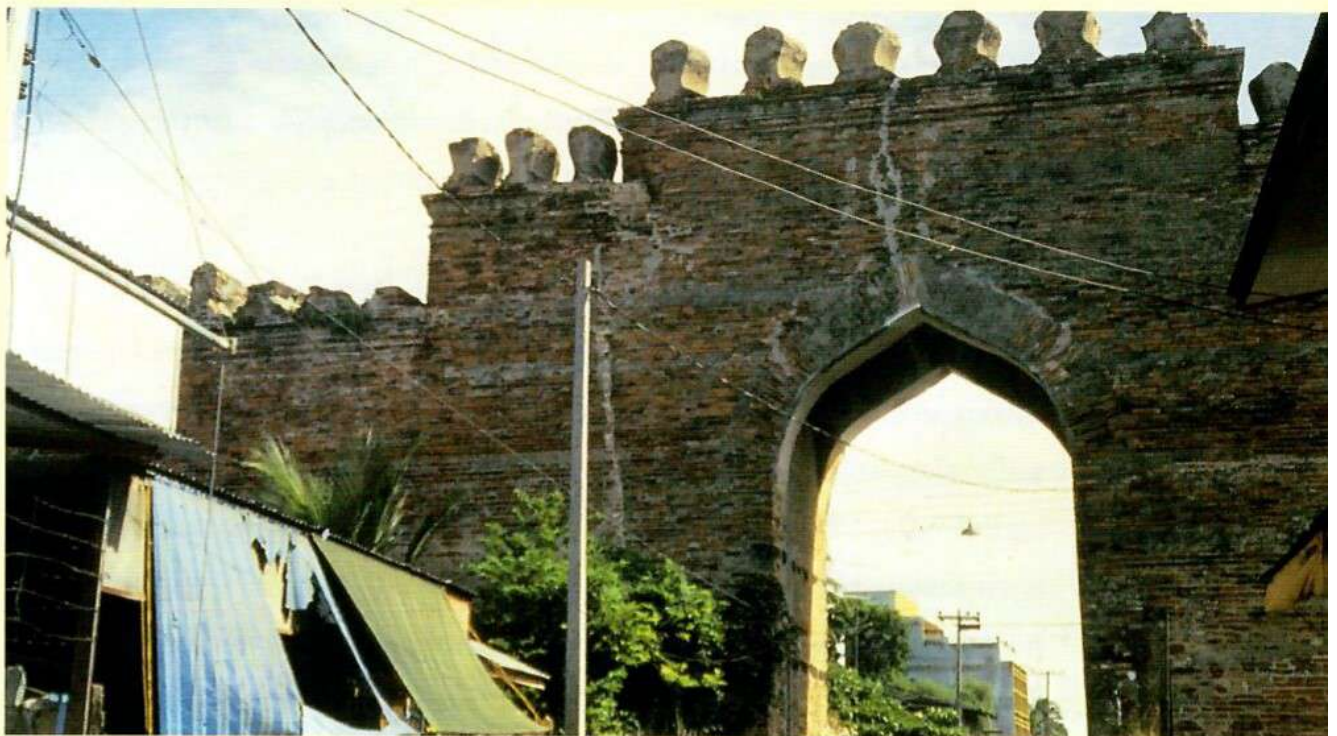
๗. สร้างเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมต่อหน่วยงานต่างๆ ในเครือข่าย

๘. เสนอแต่งตั้งและกำกับดูแลคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด และแต่งตั้งคณะทำงานตามที่เห็นสมควร เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

๙. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ส่วนท้องถิ่น

เจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวแหล่ง

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ไม่เหมาะสม

ศาลากลางเก่า จ.นครปฐม อาคารสถานที่ราชการอีกแห่งหนึ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

ศิลปกรรม ดังนั้น การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จึงประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ คือ หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น และคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด

๑. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมหลายแห่งถูกบุกรุกทำลายจนหมดคุณค่าหมดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและสูญเสียความสวยงาม ตลอดจนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแหล่งศิลปกรรมอีกหลายแห่งปราศจากผู้รับผิดชอบ ดูแลรักษาปกป้องและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสถานที่สำคัญเหล่านั้นได้ ฉะนั้นการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จึงเป็นโครงการที่มีเป้าหมายให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนช่วยเหลือและรับผิดชอบในการประสานงานกับส่วนกลาง ในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

.....

ดังนั้น ในแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามมติคณะรัฐมนตรี จึงให้ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งจัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ ทุกศูนย์มีหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในทุกจังหวัดเพื่อปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการ เรียกว่า คณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและตัวแทนประชาชน ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจ และสนใจในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่นตามจำนวนที่เหมาะสม โดยประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง โดยมีเลขานุการคณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์ เป็นหัวหน้าหน่วยอนุรักษ์

องค์ประกอบของคณะกรรมการประจำหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑. ประธานกรรมการ
๒. รองประธานกรรมการ
๓. กรรมการ จำนวนตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่มาจากอำเภอ ตำบล ผู้นำท้องถิ่นหรือครู เป็นต้น
๔. กรรมการและเลขานุการ คือ หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์ ทั้งนี้เพื่อให้มีการเชื่อมประสานระหว่างหน่วยอนุรักษ์ กับคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด
๕. กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทและหน้าที่

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนดำเนินงาน และประสานงานทางด้านวิชาการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น
๒. ศึกษา รวบรวม บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรม รายงานสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแหล่งศิลปกรรมนั้น โดยวิเคราะห์และประเมินผล แจ้งไปยังศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

๓. สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในแต่ละท้องถิ่นให้ถูกวิธี และเหมาะสมกับแหล่งศิลปกรรม ตลอดจนช่วยเหลือ ประสานงานให้มีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในชุมชนนั้นๆ เป็นการเสริมสร้างบุคลากรในท้องถิ่นให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

๔. สนับสนุนข้อมูลทางด้านวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาโครงการพัฒนาต่างๆ ที่จะเข้ามาในพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้อง

๕. ตรวจสอบ ควบคุม ดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ และร่วมพิจารณาปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ปกป้องดูแลรักษา และรัฐเป็นผู้สนับสนุน

๖. ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การปฏิบัติงาน

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นการประสานงานในรูปแบบของคณะกรรมการ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเป็นการแก้ปัญหาในแต่ละเรื่องโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิใช่เป็นการทำงานโดยเอกเทศ กล่าวคือ บทบาทที่สำคัญของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น คือ การนำปัญหาเสนอต่อที่ประชุม หาวิธีการที่เหมาะสม และเสนอแนะเพื่อมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ พร้อมกันนี้ยังต้องทำหน้าที่ติดตามผลในเรื่องนั้นๆ ด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในอำนาจหน้าที่ได้ รวมทั้งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในข้อที่ว่า “เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการคุ้มครองรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมของชาติ”

๒. คณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม รวมทั้งเสนอแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกิดขึ้นใน

ดึกแดงโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี

ท้องถิ่นนั้นๆ อย่างไรก็ดี การที่จะให้ข้อคิดเห็นต่างๆ มีผลในทางปฏิบัตินั้น จะต้องผ่านการพิจารณาขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ตามกฎหมายก่อน แล้วจึงให้องค์กรนั้นแจ้งจังหวัดพิจารณาสั่งการและประสานงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปดำเนินการต่อไป ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมในขณะนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้มีองค์กรที่เป็นทางการดังกล่าวทำหน้าที่เชื่อมโยงในทางวิชาการและการปฏิบัติการนั้น ควรตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัด เพื่อให้มีบทบาทในการพิจารณานำข้อเสนอแนะด้านวิชาการ ไปสู่การปฏิบัติการของฝ่ายบริหารต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ทำให้การปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น คณะอนุกรรมการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำกับดูแล กำหนดมาตรการในการแก้ปัญหา ประสานงานติดตามประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบด้วย

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธาน
๒. รองผู้ว่าราชการจังหวัด	รองประธาน
๓. อธิการบดีสถาบันราชภัฏหรือผู้อำนวยการ
โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งหน่วยอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น	รองประธาน
๔. ประธานสภาจังหวัด	อนุกรรมการ
๕. ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	อนุกรรมการ
๖. ศึกษาธิการจังหวัด	อนุกรรมการ
๗. ราชพัสดุจังหวัด	อนุกรรมการ
๘. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
๙. โยธาธิการจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๐. ผังเมืองจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๑. อุตสาหกรรมจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๒. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนเจ้าคณะจังหวัด	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนสำนักงานโบราณคดี
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการ
๑๘. หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ท้องถิ่น	อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๙. เจ้าหน้าที่หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศิลปกรรมท้องถิ่น

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

๑. พิจารณากำหนดแผนปฏิบัติงาน วิธีการดำเนินงานและการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๒. พิจารณากลับกรองโครงการที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๓. พิจารณาแก้ไขปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๔. ให้คำปรึกษา ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๕. ประสานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคมองค์กรท้องถิ่น องค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๖. ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวาง
๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานและองค์กรในท้องถิ่นดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี
๘. ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นประจำ ทุก ๖ เดือน
๙. แต่งตั้งคณะทำงานตามที่เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
๑๐. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

วังสวนกุหลาบ กรุงเทพมหานคร

การดำเนินงานที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๑)

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

๑. การจัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

๑.๑ จัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นครบทั้ง ๗๕ จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) โดยแบ่งเป็นหน่วยอนุรักษ์ฯ สังกัดสถาบันราชภัฏ จำนวน ๓๐ แห่ง โรงเรียนกรมสามัญศึกษา จำนวน ๔๒ แห่ง และวิทยาลัยพลศึกษา จำนวน ๓ แห่ง

๑.๒ สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์ฯ ค่าเบี้ยประชุมคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นมา

๑.๓ แต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดครบ ๗๕ จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

๒. การประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๒.๑ จัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งเมืองเก่าและแหล่งศิลปกรรมที่สำคัญให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและแผนพัฒนาชุมชนเมือง กำกับให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมโดยรอบอย่างถูกต้องตามหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นตัวอย่างสำหรับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่อไปและจะเป็นแผนชี้นำแนวทางพัฒนาชุมชนเมืองรวมทั้งพื้นที่โดยรอบโดยมีการชี้นำการพัฒนาแต่ละบริเวณทั้งด้านกายภาพและแนววิถีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนพัฒนาแต่ละบริเวณ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดยกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม จึงได้มีการดำเนินงานจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าสงขลา
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่ากำแพงเพชร
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าลพบุรี
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่านครศรีธรรมราช
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิษณุโลก

ปราสาทหินพิมาย จ.นครราชสีมา

- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งชุมชนโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณพระปฐมเจดีย์และพระราชวังสนามจันทร์
- แผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิมาย

๒.๒ สนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อจัดทำโครงการศึกษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งศิลปกรรม เพื่อเป็นแนวทาง ในการประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา

๓. การอบรมสัมมนาเผยแพร่ความรู้

เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

๓.๑ จัดการประชุมผู้นำหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

๓.๒ สนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อจัดการอบรมสัมมนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา

๓.๓ จัดทำสื่อเผยแพร่ในรูปของจุลสารข่าวสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หนังสือการ พัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คู่มือปฏิบัติการของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น

วัดใหญ่สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี

๔. การจัดตั้งศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ

๔.๑ จัดทำโครงการสำรวจและจัดข้อมูลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพื่อประโยชน์ในการวางแผนกำหนดแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมในท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์ อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินงาน ตรวจสอบ ควบคุม ดูแล และวางแผนต่อไป สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้สนับสนุนงบประมาณให้หน่วยอนุรักษ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นต้นมา

๔.๒ จัดเก็บข้อมูลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั่วประเทศ ในระบบโปรแกรมสำเร็จรูป สามารถจำแนกข้อมูลแหล่งศิลปกรรมตามภาคและประเภท (พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๙) ดังนี้

ข้อมูลแหล่งศิลปกรรมจำแนกตามประเภท

รหัสประเภท	ประเภท	จำนวน/แหล่ง	ร้อยละ
๑	วัด	๑,๓๓๑	๓๙.๖
๒	อาคาร	๒๗๑	๘.๑
๓	สถาน	๕๑๐	๑๕.๐
๔	อนุสรณ์	๓๒๐	๙.๕
๕	อนุสาวรีย์	๑๕	๐.๔
๖	ชุมชนโบราณ	๒๒๙	๖.๘
๗	เมืองโบราณ	๔๙	๑.๕
๘	โบราณสถาน	๒๐๗	๖.๒
๙	พิพิธภัณฑ	๔	๐.๑
๑๐	เตาเผาโบราณ	๑๐	๐.๓
๑๑	หลักเมือง	๙	๐.๓
๑๒	สถาปัตยกรรม	๓๖	๑.๑
๑๓	โบราณวัตถุ	๖๔	๑.๘
๑๔	วัดร้าง	๓๙	๑.๒
๑๕	ศาสนสถาน	๒๗๒	๘.๑
รวม		๓,๓๖๑	๑๐๐

ข้อมูลแหล่งศิลปกรรมจำแนกตามภาค

รหัสภาค	ภาค	จำนวน/แหล่ง	ร้อยละ
๑	ภาคเหนือ	๔๕๙	๑๓.๗
๒	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑,๑๓๗	๓๓.๘
๓	ภาคกลาง	๑,๒๔๙	๓๗.๒
๔	ภาคใต้	๕๑๖	๑๕.๓
รวม		๓,๓๖๑	๑๐๐

ข้อมูลแหล่งศิลปกรรมจำแนกตามประเภทและภาค

รหัสประเภท	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวม
๑	๒๒๖	๓๗๗	๕๖๔	๑๖๔	๑,๓๓๑
๒	๕	๘๔	๘๐	๑๐๒	๒๗๑
๓	๓๑	๓๒๐	๖๗	๘๗	๕๐๕
๔	๕	๑๐๒	๑๗๐	๔๓	๓๒๐
๕	๑	-	๗	๗	๑๕
๖	๘๖	๖๘	๔๖	๒๙	๒๒๙
๗	๑๗	๘	๑๑	๑๓	๔๙
๘	๑๗	๗๕	๑๐๖	๙	๒๐๗
๙	๑	-	๓	-	๔
๑๐	๕	๒	๓	-	๑๐
๑๑	-	๑	๒	๖	๙
๑๒	๖	๓	๑๔	๑๓	๓๖
๑๓	-	๕๘	๒	๔	๖๔
๑๔	๒๓	๓	๕	๘	๓๙
๑๕	๓๖	๓๖	๑๖๙	๓๑	๒๗๕
รวม	๔๕๙	๑,๑๓๗	๑,๒๔๙	๕๑๖	๓,๓๖๑

ที่มา : กองอนุรักษ์สิ่งแวดลอมธรรมชาติและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๕๔๐

การประชุมประจำปีของสมาพันธ์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

นอกจากนี้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมยังได้สนับสนุนหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในการจัดตั้งสมาพันธ์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อมีบทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่นอย่างแท้จริง สมาพันธ์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น บริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารสมาชิก และคณะกรรมการกลาง โดยมีข้อบัญญัติของสมาชิก เป็นกรอบในการดำเนินงาน

ป้อมพระสุเมรุ กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
วันที่ ๑๐๐๗
ปี พ.ศ. ๕๖๓
เลขที่ ๑๖.๓๕

147
15 มิ.ย. ๕๖๓

ที่ นร ๐๖๐๖/๕๖๓๐

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล

พฤษภาคม ๒๕๖๓

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เทคโนโลยีและการพลังงาน
เลขที่ ๑๐๓๕
วันที่ ๑๕ มิ.ย. ๕๖๓

กองกลาง
เลขที่ ๑๐๓๕
วันที่ ๑๕ มิ.ย. ๕๖๓
เวลา ๑๕.๐๐ น.

เรื่อง มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องแผนพัฒนาการศิลปกรรม

- ① เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
อ้างถึง หนังสือที่ วพ ๐๕๐๓/๕๖๓๐ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๓

ตามที่ได้ เสนอมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ไปเพื่อขอความเห็นชอบและสั่งการต่อไป นั้น

649
15 มิ.ย. ๕๖๓ 152

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ลงมติเห็นชอบในหลักการแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน เสนอ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของอธิบดีปฏิบัติต่อไป สำหรับการตั้งศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณในกรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าของเรื่อง โดยรวมมือกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้งนี้ให้เจ้าหน้าที่มีอยู่แล้วดำเนินงาน โดยไม่ต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่

จึงเรียนยืนยันมา โทแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบด้วยแล้ว

๒๕๖๓ ๑๕ มิ.ย. ๕๖๓

ขอแสดงความนับถือ

นายปลั่ง นิจกุล
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

นายปลั่ง นิจกุล
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองการประชุมคณะรัฐมนตรี

โทร ๐๒-๑๐๑๐๑๐๐

๕ มิ.ย. ๕๖๓

๑๕ มิ.ย. ๕๖๓

๑. ให้ ๑๕ มิ.ย. ๕๖๓ และ
๒. ให้ ๑๕ มิ.ย. ๕๖๓ และ

ที่ วท ๐๕๐๑/ 1776 9

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

และการพลังงาน

ณพระรามที่ ๖ พญาไท กทม.๑๐๕๐๐

3/ กรกฎาคม ๒๕๐๓

เรื่อง ขอแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี เรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือที่ นร.๐๒๐๑/๕๐๖๐ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ใ้แจ้งมติ
คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๐๓ ว่า คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบในหลักการ
แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
การพลังงานเสนอ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อไป สำหรับการตั้งศูนย์รวม
รับมรดกเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และแหล่งชุมชนโบราณนั้น ให้กรมศิลปากรเป็น
เจ้าของเรื่อง โดยร่วมมือกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่แล้ว
ดำเนินงาน โดยไม่ต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ ดังความจะเห็นปรากฏอยู่แล้ว นั้น

กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ทราวจดหมายดังกล่าวกับฝ่ายวิเคราะห์ข่าว
และเผยแพร่ กองงานโฆษณา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว ปรากฏว่ายังมีบางส่วน
ของมติดังกล่าวคลาดเคลื่อนไป กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ขอแก้ไขข้อความดังนี้ "คณะ
รัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานเสนอ
และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อไป สำหรับการตั้งศูนย์รวมรับมรดกเพื่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณนั้น ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม
แห่งชาติ เป็นเจ้าของเรื่อง โดยให้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ดำเนินงาน และร่วมมือและประสานงาน
กับกรมศิลปากร"

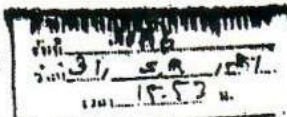
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาแก้ไขมติดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง.

ขอแสดงความนับถือ

(นายคำรง ชัยพิทักษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีและการพลังงาน

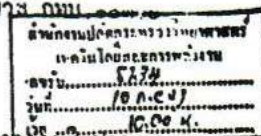
1000
100.0.1

ที่ นร ๐๒๐๒/๑๑๔๒๐

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล ถนน

๓๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี เรื่องแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

อ้างถึง หนังสือที่ วท ๐๕๐๓/๑๓๖๖๔ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ตามที่ได้เสนอขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแก้ไขมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ
เรื่อง แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ สมมติ
อนุมัติให้แก้ไขมติคณะรัฐมนตรีตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
เสนอ

จึงเรียนยืนยันมา ให้แจ้งให้ที่แก้ไขของกระทรวงเรียบร้อยแล้ว

วิมล ทรัพย์วิมล
ผู้อำนวยการ
กองการประชุมคณะรัฐมนตรี
โทร ๒๕๐๒๖๖๐
270904

ขอแสดงความนับถือ
(นายปลั่ง มีจุฑ)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

วิมล ทรัพย์วิมล
ผู้อำนวยการ

วิมล ทรัพย์วิมล

วิมล ทรัพย์วิมล (นายปลั่ง มีจุฑ)
ผู้อำนวยการ
โทร ๒๕๐๒๖๖๐

วิมล ทรัพย์วิมล
270910

.....

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม